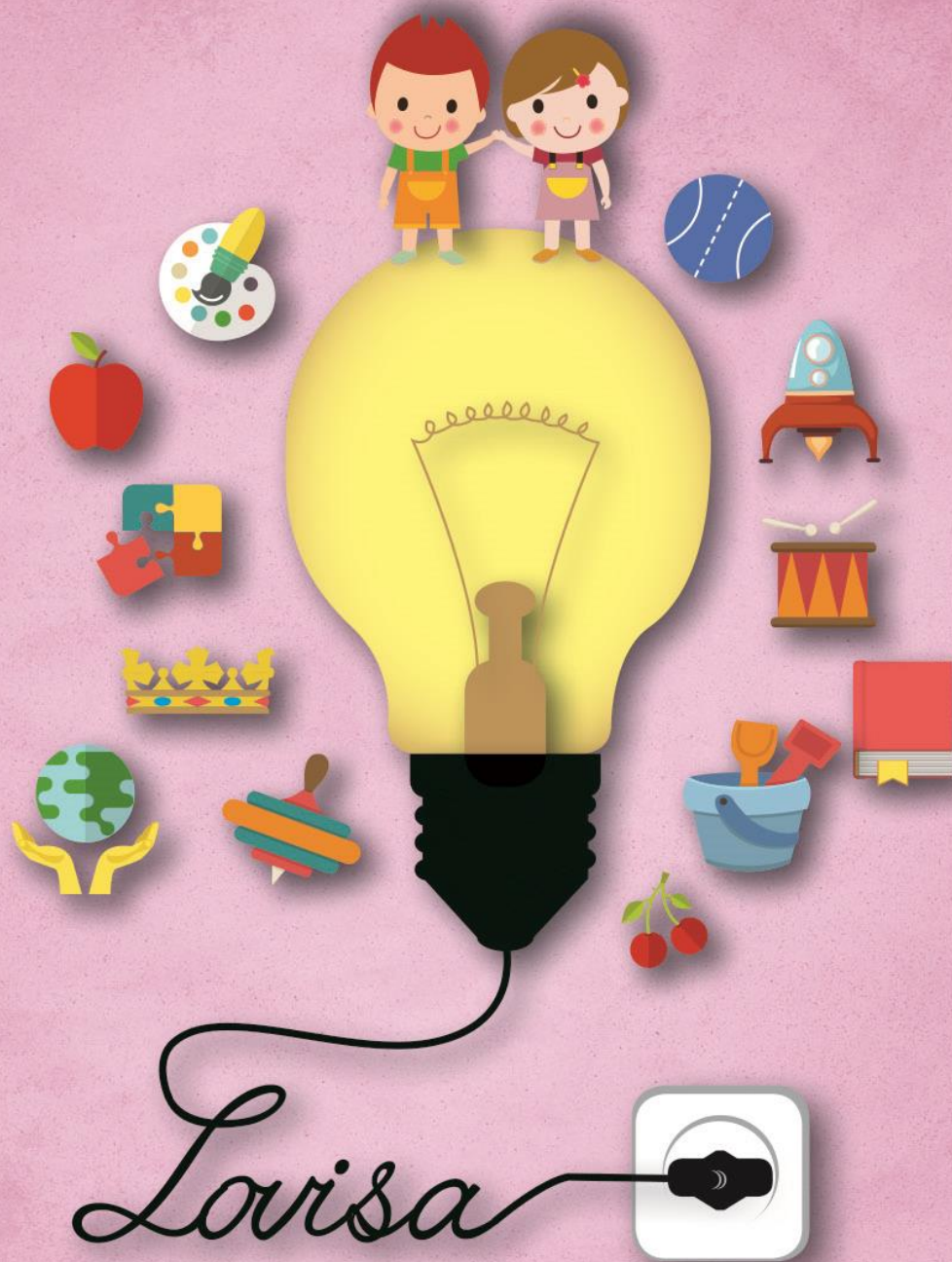

PLANEN FÖR
SMÅBARNSPEDAGOGIK

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	3
1.1 Gruppens verksamhetsplan.....	4
1.2 Barnets plan för småbarnspedagogik.....	4
2. VÅRT UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL	6
2.1 Förpliktelser som styr småbarnspedagogiken i Lovisa	6
2.2 Verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken	7
2.3 Barnet väg från hemmet till förskolan.....	7
2.4 Synen på lärande	10
2.5 Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård	10
2.6 Mångsidig kompetens	11
Förmåga att tänka och lära sig	12
Kulturell och kommunikativ kompetens	12
Vardagskompetens.....	13
Multilitteracitet och digital kompetens.....	13
Förmåga att delta och påverka.....	14
3. VERKSAMHETSKULTUREN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	14
En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen	15
En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation	15
Delaktighet, likabehandling och jämställdhet	16
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	16
Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil	17
3.1 Lär miljör.....	18
3.2 Samarbetet inom småbarnspedagogiken.....	19
Samarbete med vårdnadshavarna	20
Mångprofessionellt samarbete	20
4. PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN	21
4.1 Pedagogisk dokumentation.....	21
4.2 Mångsidiga arbetssätt	22
4.3 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande	23
4.4 Lärområden	24
Språkens rika värld	24
Mina många uttrycksformer.....	26
Jag och vår gemenskap.....	28
Jag utforskar min omgivning	29

Jag växer, rör på mig och utvecklas	31
4.5 Preciseringar gällande språk och kultur	32
5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE	35
5.1 Principerna för stöd	35
5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd.....	35
5.3 Stödarrangemang	36
5.4 Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd	40
6. UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN	41
BILAGA 1 GRUPPENS VERKSAMHETSPLAN	43
BILAGA 2 BARNETS PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK	49
BILAGA 3 PLAN FÖR LÄKEMEDELSBEHANDLING INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN	52
BILAGA 4 PLAN FÖR FÖREBYGGANDE AV OCH INGRIPANDE I MOBBNING	56
BILAGA 5 ORONS STIG	59

1. INLEDNING

Småbarnspedagogiken är en del av livslångt lärande och det finländska uppfostrings- och utbildningssystemet. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.

Vår verksamhet styrs av lagen om småbarnspedagogik (540/2018) och på Lovisa stads plan för småbarnspedagogik som baserar sig på de nationella grunderna för planen för småbarnspedagogik (2018). I helheten av planen för småbarnspedagogik ingår också en egen verksamhetsplan för varje grupp och en personlig plan för småbarnspedagogik som utarbetas för varje barn på daghem eller i familjedagvård. Barnets plan för småbarnspedagogik utarbetas i samarbete med barnet och vårdnadshavarna.

När Lovisas plan för småbarnspedagogik har utarbetats, har man utöver de lagar och normer som reglerar småbarnspedagogiken beaktat Lovisa stads strategi och andra planer som utarbetats i Lovisa, bland annat förskoleundervisningens läroplan, läroplanen för den grundläggande utbildningen, läroplanen för den undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen, välfärdsplanen och integrationsplanen för barn och unga. När planen har utarbetats, har också Unicefs modell för Barnvänlig kommun beaktats.

Planen för småbarnspedagogik har utarbetats både på finska och på svenska. Planen för småbarnspedagogik gäller alla verksamhetsformerna: både kommunala och privata daghem, familjedagvård och öppen småbarnspedagogisk verksamhet.

Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, publicerade 2018 dokumentet Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet och nationella kvalitetsindikatorer för småbarnspedagogik utgående från dokumentet. Indikatorerna stöder anordnarna av småbarnspedagogik i att ordna högklassig småbarnspedagogisk verksamhet, att utvärdera kvalitet och att utveckla verksamhet. Kommunerna fick i uppdrag att utifrån indikatorerna fastställa konkreta mål i form av kriterier som lätt kan utvärderas. Personalrådet inom Lovisas småbarnspedagogik deltog i det här arbetet. Kvalitetsindikatorer som valts ut för verksamhetsåret 2020-2021 finns uppräknade i kapitel 6, Utvärdering och utveckling av verksamheten.

Planen för småbarnspedagogik utvärderas och uppdateras varje år. Uppdateringen innehåller olika projekt som blir aktuella för det inkommande verksamhetsåret samt utifrån den respons som man får genom olika utvärderingar, bearbetningar och observationer.

Småbarnspedagogiken är framför allt en lärmiljö för barn som nästan alla barn deltar i. Vår personal är utbildad och sakkunnig. Graden av deltagande har ökat så att nästan alla barn i åldern 3–6 år och flera barn under 3 år än tidigare deltar i den kommunala eller privata småbarnspedagogiken. Syftet är att garantera att alla barn har jämlika möjligheter till uppväxt, utveckling och lärande.

Den lokala planen för småbarnspedagogik beskriver vår kommuns sätt att ordna småbarnspedagogisk verksamhet. Syftet med planen för småbarnspedagogik i en arbetsgemenskap är att få de anställda att fundera på sina egna arbetssätt och att erbjuda dem olika vardagliga upplevelser som kan hjälpa med att utveckla eget arbete.

1.1 Gruppens verksamhetsplan

I början av verksamhetsperioden, på hösten, utarbetar man en verksamhetsplan för gruppen. Planen utvärderas och innehållet bearbetas kontinuerligt under hela verksamhetsperioden. Verksamhetsplanen är ett verktyg med vilket man regelbundet under de veckovisa teammötena utvärderar hur den pedagogiska verksamheten har genomförts. Läraren för småbarnspedagogik ansvarar för innehållet i verksamhetsplanen och uppdateringen av planen i samarbete med sitt team. Handlingsplanen är ett offentligt dokument som innehåller sekretessbelagda uppgifter (sammandrag av barnens planer för småbarnspedagogik). Dokumentet arkiveras inte och det förstörs efter utgången av verksamhetsperioden.

Gruppens verksamhetsplan är ett verktyg med vilket man skapar en gemensam vardag för barnen och personalen. Dess syfte är att avgöra hur man ska beakta barnets karakteristiska sätt att agera i gruppens verksamhet, hur man på daglig basis bygger upp relationer mellan barnen och personalen och kamratrelationer mellan barnen samt hur man medvetet bygger upp en lärmiljö för barngruppen.

Verksamhetsplanen är ett dokument för barnens och yrkespersonernas gemensamma vardag. Planen görs upp kollektivt av ett pedagogteam med stöd av den daghemsföreståndare som ansvarar för pedagogik och kundrelationer och vid behov med stöd av den ambulerande specialläraren inom småbarnspedagogik.

Bilaga 1 Gruppens verksamhetsplan

1.2 Barnets plan för småbarnspedagogik

Enligt lagen om småbarnspedagogik, har ett barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet, rätt till systematisk och målinriktad fostran, undervisning och vård. För att uppfylla detta, utarbetas för varje barn en plan för småbarnspedagogik i både daghem och familjedagvård. Barnets plan för småbarnspedagogik är en plan som värdesätter barndomen och betonar planeringen av hur personalen ska stöda barnets intressen och styrkor samt hur de på ett mångsidigt sätt ska stöda barnets uppväxt, inlärning och välmående inom småbarnspedagogen.

Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för att planen för småbarnspedagogik utarbetas och utvärderas. Daghemsföreståndarens (som ansvarar för pedagogik och kundrelationer) sakkunskap anlitas då en plan utarbetas för ett barn i familjedagvård. Om barnet är utöver förskoletiden i

kompletterande småbarnspedagogik skrivs målsättningen för småbarnspedagogik in i barnets förskoleläroplan. För att få en så mångsidig synvinkel som möjligt, innan uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik, diskuterar gruppens personal om sina observationer av barnets göromål. Sakkunniga och andra parter som stödjer barnets utveckling och lärande deltar vid behov i utarbetandet av planen.

Barnets åsikter och önskemål utreds och tas i beaktande vid uppgörandet av planen. Personalen har ansvar för att hitta lämpliga metoder för att utreda barnets perspektiv. Barnets delaktighet kan förverkligas genom att använda bilder, intervjuer eller frågor innan diskussionen förs.

Det är viktigt att vårdnadshavarens och personalens iakttagelser och uppfattningar om barnets utveckling och inläring samt förmåga att fungera i grupp överensstämmer med det som anges i barnets plan för småbarnspedagogik. Pedagogisk dokumentation används då planen utarbetas. Planen beaktar också barnets språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. I barnets plan för småbarnspedagogik beskrivs barnets kunnande, styrkor, intresseområden och eventuella stöd för utveckling och lärande och hur stödet ska genomföras. Om barnet har en långvarig sjukdom som kräver läkemedelsbehandling under daghems- eller familjedagvårdstiden ska en individuell plan för läkemedelsbehandling göras upp som en del av planen för småbarnspedagogik. I planen för småbarnspedagogik uppmärksammas barnets spirande förmåga och hur man kan främja dem via pedagogisk verksamhet. Det väsentligaste är att dokumentera betydelsefulla pedagogiska målsättningar som är viktiga för barnets välmående och inläring. Målsättningen gäller personalens verksamhet. Metoderna skrivs in så konkret att deras utvärdering är möjlig.

Genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas och granskas minst två gånger om året. Planen granskas alltid då barnets behov kräver det. Initiativet till att granska planen kan komma från personalen, någon annan myndighet som man samarbetat med i frågor gällande barnet, eller barnets vårdnadshavare. Då barnets plan för småbarnspedagogik utvärderas ska fokus särskilt läggas på hur verksamheten organiserats och hur pedagogiken genomförts. Barnets plan granskas årligen tillsammans med barnet och dess vårdnadshavare och baserar sig på föregående års utvärderade plan. På så sätt försäkras man sig att barnets plan bildar en kontinuerlig helhet.

Barnets plan för småbarnspedagogik är sekretessbelagt dokument. Enligt lagen för småbarnspedagogik har de personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och de personer som deltar i bedömningen av stödbehovet, stödåtgärderna eller deras genomförande trots sekretessbestämmelserna rätt att av varandra få och lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga för att anordna och tillhandahålla småbarnspedagogik och för att bedöma stödet. Man skriver in i barnets plan för småbarnspedagogik till vem och när man givit information på denna grund. Syftet med informationsöverföringen är att trygga att småbarnspedagogiken genomförs utgående från barnets bästa.

Då barnet flyttas från en grupp eller enhet till en annan ligger ansvaret av informationsöverföringen på den lärare som arbetar i den barngrupp som barnet flyttar ifrån. Vid behov kan den mottagande gruppens lärare ta ansvar för informationsöverföringen, t.ex. då familjen flyttar från en kommun till en annan. Ansvaret betyder i detta sammanhang diskussion med vårdnadshavaren om man kan

kontakta den föregående gruppens personal och komma överens om informationsöverföring. Vid behov deltar den ambulerande specialläraren inom småbarnspedagogik i samarbetet.

Barnets plan för småbarnspedagogik arkiveras varaktigt. Läraren inom småbarnspedagogik skickar den ursprungliga planen för småbarnspedagogik till daghemsföreståndaren (som ansvarar för pedagogik och kundrelationer) för att arkiveras i pappersformat. Vårdnadshavarna och den mottagande enhetens personal vid barnets flytt till en annan kommun får en kopia av barnets plan.

Bilaga 2 Barnets plan för småbarnspedagogik

Bilaga 3 Lovisa stads plan för läkemedelsbehandling

2. VÅRT UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

Varje individ har olika förutsättningar för utveckling. Inom småbarnspedagogiken arbetar vi medvetet för att möta alla barns olikheter och behov. Vi vill främja jämlikhet och likabehandling mellan barnen och förebygga marginalisering.

Barnen inom småbarnspedagogiken ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. I planen för småbarnspedagogik betonas ett lärande som främjar barns förmåga till problemlösning, stimulerar dem att upptäcka innovativa möjligheter att skapa och möta förändring, samt att omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt. Därför strävar vi till att ständigt utvärdera och utveckla lärmiljöerna för att kunna möta förutsättningarna för dagens barn. Vårt mål är att de kunskaper och färdigheter som barnen tillägnar sig i den småbarnspedagogiska verksamheten stärker deras delaktighet och aktiva deltagande i samhället.

2.1 Förpliktelser som styr småbarnspedagogiken i Lovisa

Varje barn har rätt till småbarnspedagogik på sitt eget modersmål, svenska eller finska. Alla barn ska, oberoende av till exempel behov av stöd, handikapp eller kulturell bakgrund, ha möjlighet att delta i den gemensamma småbarnspedagogiska verksamheten. Småbarnspedagogiken är religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Småbarnspedagogiken får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Inom småbarnspedagogiken beaktas bestämmelserna om personalens behörighetsvillkor och dimensionering. Dessutom beaktas bestämmelserna om arbetarskydd och säkerhet samt om behandling av personuppgifter och dataskydd och lagar om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. Inom småbarnspedagogiken skyddar vi barnen från våld, mobbning och andra trakasserier med hjälp av systematiskt förebyggande åtgärder och ingripande. Säkerheten utvärderas enhetsvis regelbundet. Personalen inom småbarnspedagogiken omfattas också av bestämmelserna om att styra personer till att söka socialservice och att göra en barnskyddsanmälan.

2.2 Verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken

I Lovisa erbjuder vi småbarnspedagogik på daghem, i familjedagvård och inom öppen småbarnspedagogisk verksamhet. De olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik skiljer sig från varandra i fråga om lärmiljöer, personalens utbildning och behörighetsvillkor, personalstruktur samt relationstalet mellan barn och personal. Daghemsföreståndaren diskuterar tillsammans med vårdnadshavaren om vilken verksamhetsform och vilken omfattning som gynnar barnet och svarar på barnets behov. Hon ger råd och handleder då familjen söker sig till de småbarnspedagogiska tjänsterna, men också när barnet och familjen redan omfattas av dem.

Daghem

I daghemmen förverkligas småbarnspedagogik i personalteam. Till teamet hör lärare och barnskötare inom småbarnspedagogik. Förutom daghem som är öppna under dagtid erbjuds förlängda öppettider i två daghem, i Tessjö daghem erbjuds kvällsvård och i Forsby daghem kvälls-, natt- och veckoslutsvård enligt vårdnadshavarnas arbetstider.

Familjedagvård

I Lovisa erbjuds familjedagvård både i kommunal och i privat regi. Familjedagvård är ledd, planerad och målmedveten småbarnspedagogik, som erbjuds i familjedagvårdarens eget hem eller i ett gruppfamiljedaghem.

Öppen småbarnspedagogisk verksamhet

Treffis riktar sig till barn och de vuxna, som vårdar barnen hemma, för att erbjuda möjligheter för att träffa andra och delta i ledd småbarnspedagogik. Syftet med verksamheten är att familjerna får stöd av varandra i vardagen, de gör saker tillsammans, barnen får leka och samverka med varandra. Den öppna småbarnspedagogiska verksamheten är förebyggande stödverksamhet för familjer där man betonar samarbetet med vårdnadshavarna och stöder föräldraskapet.

2.3 Barnet väg från hemmet till förskolan

Småbarnspedagogiken, förundervisning och grundläggande undervisning bildar en följdriktig helhet för barnets utveckling och inläring. Småbarnspedagogiken lägger grunden för ett livslångt lärande. Barnet har med sig sina tidigare erfarenheter, där kommunikationen och den emotionella anknytningen mellan barnet och vårdnadshavaren är av central betydelse. Personalens uppgift är att skapa en förtroendefull relation till barnet. Samarbetet mellan personalen och vårdnadshavarna skapar kontinuitet och trygghet i barnens liv. Ett ömsesidigt, öppet och respektfullt bemötande är viktigt då målen för den småbarnspedagogiska verksamheten görs upp utgående från det enskilda barnet. För att familjernas och personalens arbete för fostran ska bilda en meningsfull helhet för barnet är det viktigt med ett regelbundet samarbete.

Utgångspunkten för en pedagogisk verksamhet är att personalen inser vilken betydelse barndomen har och att personalen har insikt i barns växande, utveckling och lärande. Lika viktigt är det att personalen känner varje enskilt barn och beaktar barnets individuella utveckling.

Familjen får ett beslut om plats inom småbarnspedagogik

Gruppens personal tar kontakt med familjen för att komma överens om ett inledningssamtal och en tidpunkt för hembesök. I inledningssamtalet uppmärksammas barnets och familjens förväntningar på småbarnspedagogiken. Vårdnadshavarna och barnet berättar om saker och personer som är viktiga för barnet samt om livet där hemma. Under samtalet går man igenom vårdnadshavarnas principer för fostran och önskemål om samarbetet.

Att bekanta sig med barngruppen

Innan barnet börjar inom småbarnspedagogiken bekantar sig barnet tillsammans med sina vårdnadshavare med barngruppen och med verksamheten. Personalen och vårdnadshavarna kommer överens om hur lång inskolningstiden blir. Familjen betalar ingen avgift för inskolningstiden som sker innan själva starten inom småbarnspedagogiken.

Föräldrasamtal

Barnets plan för småbarnspedagogik (den sk. vasu) är en plan som värdesätter barndomen och som betonar planering av hur pedagogerna ska stöda barnets intressen och styrkor samt hur de på ett månsidigt sätt ska stöda barnets uppväxt, inlärning och välmående. Barnet deltar i uppgörandet av planen och hens delaktighet kan förverkligas med hjälp av bilder, videoinspelningar, intervjuer eller frågor innan själva samtalet. Barnets plan uppgörs 2-3 månader efter att barnet inlett småbarnspedagogiken. Utvärderingen av förverkligandet uppdateras regelbundet.

Barnets flytt från småbarnspedagogiken till förskolan

Under våren innan förskolestarten ordnas ett tillfälle för barnen att bekanta sig med förskolemiljön och så kallade överföringsmöten för grupperna. Vid överföringsmötet används barnets plan och andra dokument som beskriver barnets utveckling och inlärning. Vid överföringen följer man lagar som gäller tystnadsplikten.

För att på bästa sätt kunna bemöta barnet och ge det förutsättningar för en trygg och trivsamt start, arbetar småbarnspedagogiken i Lovisa utifrån en särskild modell. Modellen grundar sig på god praxis från såväl småbarnspedagogiken som forskningen. Vi satsar på följande delområden:

Egenvårdarmodellen

En egenvårdare utses för varje barn. Vårdarens primära uppgift är att finnas på plats under barnets första dagar, följa med barnets sinnesstämningar, notera om någonting oroar barnet och trösta det tills det känns bättre igen.

Hembesök

Hembesöket ger vårdnadshavarna en unik möjlighet att få berätta om sitt barn. För egenvårdaren erbjuder det värdefull information, men också en oersättlig möjlighet att börja bygga en tillitsfull relation till barnet och vårdnadshavarna. Under hembesöket skriver egenvårdaren ner det centrala som framkommit under diskussionen. Det är av avgörande betydelse att hela teamet på daghemmet har tillgång till sådan information som är väsentlig för barnets välbefinnande, också under sådana dagar och stunder då egenvårdaren inte är på plats. I hembesöket deltar egenvårdaren och läraren inom småbarnspedagogik. Vid behov kan specialläraren inom småbarnspedagogik fungera som arbetspar åt egenvårdaren.

”Mjuklandning”

Under mjuklandningen bekantar barnet sig med daghemmet tillsammans med vårdnadshavarna. Mjuklandningen kan variera i längd från en till två veckor. Längden på mjuklandningen beslutas under hembesöket utgående från barnets behov och personlighet. Mjuklandningen är i första hand till för att barnet ska börja känna sig tryggt i daghemmet och öva sig på att vara ifrån vårdnadshavarna. Mjuklandningen är dock också till för vårdnadshavarna, som får lära känna daghemmets dagliga rutiner och verksamhetsformer.

En smidig övergång från småbarnspedagogik till förundervisning

Barnen får en möjlighet att bekanta sig med förskolemiljön, minst två gånger innan förskoleåret inleds. Läraren inom småbarnspedagogik sköter kontakten och ansvarar för att tillfällena för att bekanta sig förverkligas. Förutom dessa tillfällen, ordnas det en dag för barnen och vårdnadshavarna att bekanta sig. Inbjudan skickas då från förskolan till familjerna.

Under våren innan förskolestarten ordnas så kallade gruppöverföringsmöten. Läraren inom småbarnspedagogik är sammankallare för överföringsmötet. Vid överföringen av information, används barnets plan för småbarnspedagogik och andra dokument som beskriver barnets utveckling och lärande och som har samlats in under den tid barnet har deltagit i den småbarnspedagogiska verksamheten. Vid överföringen av information följs gällande bestämmelser för sekretess.

När det gäller enskilda barn med behov av stöd ordnas mångprofessionella överföringsmöten, i vilka även vårdnadshavarna deltar. Sammankallare för dessa möten är specialläraren inom småbarnspedagogik. Övriga deltagare är rektorn, barnets lärare inom småbarnspedagogik, specialläraren, förskoleläraren och eventuella terapeuter som arbetat med barnet.

2.4 Synen på lärande

Barns lärande sker inte bara inom småbarnspedagogiken utan ständigt och jämt i alla situationer. Detta gör att de erfarenheter barnen erövrar inom småbarnspedagogiken ska kopplas ihop och bilda en helhet med tidigare erfarenheter.

Småbarnspedagogiken bygger på uppfattningen om barnet som en aktiv aktör, där barnets lärande främst ska handla om möjligheten att utveckla en bred social kompetens, en kommunikativ kompetens, förståelse för olika företeelser och en vilja att lära och tro på sig själv. Barn lär sig genom att uppleva sin omgivning med alla sinnen och arbetar hela tiden för att förstå och få grepp om sina upplevelser. Barn är nyfikna till sin natur och de vill lära sig nytt, repetera och upprepa. De iakttar och observerar och tar efter andras beteende. Barnen lär sig också genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet.

Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga. Positiva känsloupplevelser och kommunikation med andra främjar lärandet. Barngruppen och känslan av att ingå i en gemenskap är av central betydelse för barnets lärande och delaktighet. Barnen ska få handledning och stöd i sitt lärande. En målinriktad, lagom utmanande verksamhet som intresserar barnen inspirerar dem att lära sig mer. Varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas och lära sig.

Leken är betydelsefull för lärandet hos barn i småbarnsåldern. Leken motiverar och ger barnet glädje samtidigt som den bidrar till att barnet lär sig många nya färdigheter och tillägnar sig kunskap. I småbarnspedagogiken ska lekens egenvärde för barnet och lekens pedagogiska betydelse för barnets lärande samt för barnets helhetsmässiga utveckling och välbefinnande uppmärksammas.

Personalen är aktiv vid inlärningsprocessen, men ändå på ett litet avstånd för att barnet ska få möjlighet att själv ta följande steg. Inläringen gynnas av personalens förmåga att ställa rätta frågor och då till stånd en gemensam tankeställare. Genom sin aktiva närvaro märker personalen barnets aha-upplevelser och kan hjälpa barnet framåt.

2.5 Pedagogiskt inriktad helhet för fostran, undervisning och vård

Med pedagogik avses en planerad och målinriktad, professionellt ledd verksamhet, som grundar sig på tvärvetenskaplig kunskap, framför allt pedagogisk och småbarnspedagogisk kunskap, som genomförs av yrkesutbildad personal i syfte att säkerställa att barnen mår bra och lär sig. Pedagogiken synliggörs i verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i den helhet som består av fostran, undervisning och vård. Betoningen på pedagogik inom hela den småbarnspedagogiska verksamheten förutsätter pedagogisk sakkunskap och att personalen har en gemensam syn på hur barns lärande och välbefinnande kan främjas på bästa sätt.

Småbarnspedagogiken genomförs i samspel mellan personalen, barnen och omgivningen, där fostran, undervisning och vård bildar en enhetlig helhet. Dessa tre dimensioner kan granskas som separata begrepp men i den praktiska verksamheten hänger de ihop. Detta gör det möjligt att utgå från ett helhetsperspektiv för att främja barnets växande, utveckling och lärande. Fostran,

undervisning och vård betonas på olika sätt i verksamheten för barn i olika åldrar och i de olika verksamhetsformerna av småbarnspedagogik.

Fostran är verksamhet genom vilken kulturella värderingar, seder och normer förmedlas, formas och förnyas. Målet med fostran är att föra kulturarvet, viktiga värderingar och traditioner vidare till nästa generation. Barnen ska handledas att forma sina egna åsikter och förhålla sig kritiskt till rådande tanke- och handlingsmönster samt att handla etiskt hållbart. Fostransuppgiften är att medvetet handleda barnen att forma sina individuella identiteter så att de lär sig förstå hur deras handlingar påverkar andra människor och sin omgivning. Barnens utveckling ska stödjas så att de lär sig agera och använda sina kunskaper även till förmån för andra.

Undervisningen ska främja barnens lärande och hjälpa dem att bilda sig en uppfattning om sig själva, andra människor och den omgivande världen. I småbarnspedagogiken ska barnen inspireras och motiveras att lära sig nytt samt handledas att använda olika sätt att lära sig. Undervisningen ska stödja och utnyttja barnens naturliga nyfikenhet och lust att upptäcka. Barnens ökande kunskaper, intressen och styrkor samt barnens individuella behov av stöd ska beaktas i undervisningen. Därutöver utgår undervisningen från målen för lärmiljöer, mångsidig kompetens och pedagogisk verksamhet.

Vård innebär att tillgodose fysiska grundbehov och emotionell omsorg om barnet. Målet är att barnet får känna sig uppskattat, förstått och får känna gemenskap med andra människor. Ömsesidiga och respektfulla relationer och positiv beröring och närhet utgör grunden för god vård och omsorg. Dagligen återkommande situationer, till exempel måltider, att klä på och av sig, vila och att sköta sin hygien, utgör en viktig del av barnets dag. Vårdsituationer inom småbarnspedagogiken är alltid samtidigt också fostran och undervisning, där barnen till exempel lär sig att kommunicera med andra, ta hand om sig själva, gestalta tid och tillägna sig goda vanor.

2.6 Mångsidig kompetens

En kvalitativ pedagogisk verksamhet stärker barnens mångsidiga kompetens. Utvecklingen av mångsidig kompetens påverkas av verksamhetskulturen, hur lärmiljöerna används och hur barnens välbefinnande och lärande stöds. Målen för mångsidig kompetens ska beaktas vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt inom fostran, undervisning och vård. Lärområdena som beskrivs i kapitel 4.4 ska främja barnens mångsidiga kompetens. Här följer en beskrivning på de fem delområden inom mångsidig kompetens som överlappar varandra:

- förmåga att tänka och lära sig
- kulturell och kommunikativ kompetens
- vardagskompetens
- multilitteracitet och digital kompetens
- förmåga att delta och påverka

Förmåga att tänka och lära sig

Småbarnspedagogiken ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation. Förmågan att tänka och lära sig utvecklas i kommunikation med andra människor och omgivningen. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska lägga grunden för ett kreativt och kritiskt tänkande som är en förutsättning för att söka och strukturera information och skapa ny kunskap.

Förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen och dess fenomen

Via pedagogisk dokumentation synliggör vi barnets tänkande och inläring

Mod att fråga och ifrågasätta

Vi lyssnar på barnens reflektioner, vi ger utrymme för förundran, upptäckande och glädje i lärandet

Förmåga att använda fantasi och kreativitet för att hitta på olika lösningar

Vi erbjuder mångsidiga och betydelsefulla erfarenheter samt möjligheter till lek och fysisk aktivitet

Ihärdighet för att kämpa vidare

Vi uppmuntrar barnen att inte låta sig nedslås av misslyckanden, vi gläds över framgångar och lär oss att uppmuntra varandra

Kulturell och kommunikativ kompetens

Barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningsmässig mångfald, vilket ger de sociala färdigheterna, kommunikationsfärdigheterna och den kulturella kompetensen ökad betydelse. Kulturell och kommunikativ kompetens kännetecknas av förmåga att lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt förmåga att reflektera över sina egna värderingar och attityder. Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för människans identitet, funktionsförmåga och välbefinnande. En fungerande kommunikation med människor som har en annan kulturell och åskådningsmässig bakgrund förutsätter att man förstår och uppskattar sin egen och andras kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att främja barnens kulturella och kommunikativa kompetens.

Förmåga att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt samt förmåga att begrunda sina egna värderingar och attityder

Vi bekantar oss med andra människor, språk och kulturer

Personalens sätt att bemöta andra människor på ett positivt sätt och deras positiva inställning till en mångfald av språk, kulturer och åskådningar fungerar som modell för barnen

Förmåga att kommunicera och uttrycka sig i olika situationer

Vi övar på att sätta in sig i andras situationer, lära sig att granska företeelser ur olika perspektiv och lösa konfliktsituationer på ett konstruktivt sätt

Förstå och respektera den egna och andras kulturella och åskådningsmässiga bakgrund

Till exempel lekar, måltider och fester ger goda möjligheter att dela erfarenheter samt olika traditioner och vanor

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande, säkerhet och trygghet samt att handleda dem att göra val som överensstämmer med en hållbar livsstil. Småbarnspedagogiken ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

Att gradvis öka självständigheten

Barnen får hjälp och uppmuntras att be om hjälp vid behov

Barnen får träna olika färdigheter, till exempel att klä på sig, äta och sköta sin personliga hygien och ta hand om sina egna saker

Att känna igen och reglera sina egna känslor

Vi tränar på att upptäcka, förstå och sätta ord på känslor

Barnen handleds i att uttrycka och reglera sina känslor

Att lära sig en ansvarsfull livsstil, att ta hand om sig själv och andra

Personalen diskuterar tillsammans med barnen frågor som främjar deras välbefinnande, till exempel betydelsen av vilka, kost, fysisk och psykisk hälsa

Barnen vägleds att handla ansvarsfullt och tryggt i olika lärmiljöer

Barnen får handledning i att respektera sin egen och andras kroppsliga integritet

Multilitteracitet och digital kompetens

Multilitteracitet är en central grundläggande färdighet som behövs för att förstå mångfalden av kulturella meddelanden och den omgivande världen samt för kommunikation. Multilitteracitet bygger på det vidgade textbegreppet, enligt vilket texter kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. För att utveckla multilitteracitet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn.

Multilitteracitet och digital kompetens behövs i barnens och familjernas vardag, i kommunikation mellan människor samt för att kunna delta i samhällsliga uppgifter. Multilitteracitet och digital kompetens främjar barnens jämställdhet i frågor som gäller fostran och utbildning. Småbarnspedagogikens uppgift är att stöda utvecklingen av dessa förmågor.

Multilitteracitet för att tolka och producera olika teckenvärldar

Personalen namnger olika företeelser och föremål samt lär ut olika begrepp

Bildkunskap, numerisk läskunnighet, mediekunskap och grundläggande läsfärdighet

Förmåga att tänka och lära sig

Vi uppmuntrar barnen att undersöka, använda och producera meddelanden i olika miljöer, även digitala

Förståelse för och användning av digital teknik i vardagen

Vi stiftar bekantskap med olika digitala verktyg, applikationer och spel

Personalen utnyttjar digital dokumentation i samband med att barnen leker, undersöker, rör på sig samt upplever och producerar konst

Förmåga att använda digital teknologi själv eller tillsammans med andra

Barnen handleds i att själv använda till exempel kamera eller tablett för att dokumentera och visa upp sin vardag

Barnen handleds i att använda digitala verktyg på ett mångsidigt och tryggt sätt

Förmåga att delta och påverka

Förmåga att delta och påverka på ett aktivt och ansvarsfullt sätt lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Till barnens rättigheter hör att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. Inom småbarnspedagogiken respekterar man dessa centrala demokratiska principer. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att stödja barnens växande förmåga att delta och påverka samt att uppmuntra barnen att ta egna initiativ.

Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och bemöta deras initiativ

Varje barn har möjlighet att delta och påverka

Kommunikation samt lära sig gemensamma regler, överenskommelser och tillit

Barnets uppfattning om sig själv förstärks, självförtroendet ökar och sociala färdigheterna utvecklas då barnet får planera, genomföra och utvärdera verksamheten tillsammans med personalen

3. VERKSAMHETSKULTUREN INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

En verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas genom socialt samspel. Verksamhetskulturen formas av medvetna och omedvetna, och ibland oavsiktliga, faktorer. Alla medlemmar i en gemenskap påverkar verksamhetskulturen och verksamhetskulturen påverkar i sin tur alla medlemmar.

Inom småbarnspedagogiken ska alla arbetssätt stödja barnets utveckling och lärande och kunna motiveras pedagogiskt. Det är viktigt att personalen är medveten om att deras sätt att agera och kommunicera överförs som en modell till barnen. På så sätt tillägnar sig barnen gemenskapens värderingar, attityder och vanor.

Verksamhetskulturen påverkar kvaliteten i den småbarnspedagogiska verksamheten. Den har stor betydelse för hur småbarnspedagogiken genomförs och för hur målen uppnås. En verksamhetskultur som stödjer målen för det småbarnspedagogiska arbetet skapar gynnsamma förhållanden för barnens utveckling, lärande, delaktighet, trygghet, välbefinnande och en hållbar livsstil.

Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla småbarnspedagogiken på ett målinriktat och systematiskt sätt. Det omfattar alla sådana åtgärder som ger personalen förutsättningar för goda arbetsförhållanden, förutsättningar att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens och sin utbildning och att genomföra pedagogisk verksamhet.

Varje enhet har årligen möjlighet till en hel dags planeringsdag. Under den dagen utvärderar och utvecklar personalen verksamheten utgående från dokumentation och kommer överens om gemensamma linjedragningar för följande verksamhetsår. De veckovisa teammötena är av en ännu större vikt än planeringsdagen. Under dem utvärderar man verksamheten omedelbart och ändrar planerna enligt behov. Verksamhetskulturen är i en ständig förändring. Organiseringen av

personalens verksamhetssätt och själva verksamheten är ständigt pågående. Att upptäcka drag inom verksamhetskulturen som inte är önskvärda och korrigera dem är viktigt för att kunna utveckla verksamheten. Utöver planeringsdagen och teammöten används olika självutvärderingssätt, såsom pedagogiska möten, teamavtal, utvärderingssamtal i både grupp och enskilt och vid behov arbetshandledning.

Den pedagogiska verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken utvecklas enligt följande delområden

- en lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen
- en gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation
- delaktighet, likabehandling och jämställdhet
- kulturell mångfald och språkmedvetenhet
- välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen

Småbarnspedagogiken bildar en gemenskap, där barnen och personalen lär sig med och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Inom gemenskapen ska man uppmuntras till att experimentera, försöka och anstränga sig men det ska även vara tillåtet att göra misstag. Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen.

Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens och samtidigt utvecklas professionellt. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet samt respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen.

Personalen inom småbarnspedagogik erbjuder skolningar både internt och externt. Förvärvade kunskaper delas till den övriga personalen inom enheten. Småbarnspedagogiken utvecklas under personalens interna möten, under pedagogiska träffar mellan personal från olika småbarnspedagogiska enheter och i möten mellan chefer och speciallärare. Inom Lovisas småbarnspedagogik uppskattar vi ett utvecklande arbetssätt och använder oss av personalens sakkunskap i utvecklingsarbetet.

Chefen ser till att personalens skolningsbehov antecknas i skolningsplanen. Skolningsplanens tyngdpunktsområden väljs enligt behovet.

En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. Barnen och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att göra och leka tillsammans. Alla i gemenskapen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom,

uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet. Leken ska få synas och höras. Barnen ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, experimentera och uppleva. Lekande barn och vuxna ska ges lekro. Personalen ska stödja barnen att utveckla kamratrelationer och värna om vänskap. I en trygg gemenskap tar man itu med konflikter och man lär sig att lösa dem konstruktivt.

Personalen ska vara medveten om sin egen uppfattning om könsroller och stereotyper – lärmiljön byggs upp genussensitivt – det finns inte flick- och pojkgrejer. De vuxna är närvarande på ett äkta sätt. De observerar barnens lekar och deltar i dem vid behov.

Delaktighet, likabehandling och jämställdhet

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet. Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Sensitivt bemötande och en känsla av att bli sedd och hörd på ett positivt sätt stärker barnens delaktighet. Varje medlem i personalen är en viktig del av den fostrande gemenskapen.

Det är viktigt att fundera över hur attityder i anslutning till exempelvis språk, etnicitet, åskådning, handikapp, kön och dess mångfald återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt och att kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Småbarnspedagogiken ska vara genussensitiv. Personalen ska uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa rollmönster och förväntningar. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent sätt. Positiv och uppmuntrande kommunikation stödjer utvecklingen av barnets identitet och självkänsla.

Barnets egen erfarenhet av delaktighet påverkar starkt helheten av delaktighet för att ett barn upplever verksamheten just via sina känsloupplevelser. Att enbart höra och lyssna räcker inte. Ett barn behöver känna att hen blir hört och att hen kan påverka sin vardag. När barnet får agera tillsammans med andra barn och vuxna lär barnet sig olika samarbetsfärdigheter såsom diskutera, rådslå och kompromissa. Dessa färdigheter hjälper barnet att hämta fram sin egen synpunkt och samtidigt att lyssna på andras synpunkter. Om barnet upplever att man respekterar barnets åsikter, lär barnet sig att respektera andras åsikter.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Småbarnspedagogiken är en del av ett kulturellt föränderligt samhälle. Kulturell mångfald ska ses som en resurs. Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter. Landets kulturarv och nationalspråk samt den egna gemenskapens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas till vara och värdesättas inom småbarnspedagogiken. Det förutsätter att personalen har kunskap om andra kulturer och olika åskådningar samt förmåga att förstå och se företeelser ur olika perspektiv och sätta sig in i andra

människors situation. Man ska diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och även tillsammans skapa nya tillvägagångssätt. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling.

I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Alla i personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen och de ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnens språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.

Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts inom småbarnspedagogiken. Man ska röra på sig både inomhus och utomhus på många olika sätt samt undvika långvarigt stillasittande. Barnens välbefinnande främjas genom att de under dagen ges möjlighet att vila och ta det lugnt samt genom att de erbjuds en mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost. Vårdnadshavarna kan följa med småbarnspedagogikens matlista på adressen <https://www.loviisa.fi/sv/dagvard-och-utbildning/skolmat/>.

Lovisa stads småbarnspedagogik har från år 2017 deltagit i Utbildningsstyrelsens program Småbarnspedagogik i rörelse. Målsättningen är att varje barn dagligen skall ha möjlighet till fysisk aktivitet och glädje i att röra sig. Varje småbarnspedagogisk enhet i Lovisa har en egen motionsansvarig, som aktivt samarbetar med stadens idrottsinstruktör. Varje enhet har valt ett eget utvecklingsobjekt som de utvecklar och utvärderar under verksamhetsåret 2020-2021. Småbarnspedagogikens gemensamma satsning under året kommer att vara utomhuspedagogik.

Inom småbarnspedagogiken vill vi värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att upptäcka och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I fall av trakasserier, mobbning eller våld diskuterar personalen med barnens vårdnadshavare och söker lösningar tillsammans. Till främjandet av säkerhet hör också säkerhetsfostran samt att systematiskt förebygga och följa upp olyckor och ta hand om lokaler och redskap.

Bilaga 4 Planen för förebyggande av och ingripande i mobbning

Småbarnspedagogiken har en viktig roll och goda möjligheter till att kunna arbeta för en hållbar livsstil. På olika plan kan vi arbeta med ekologiska, sociala, kulturella och i ekonomiska frågor

tillsammans med barnen, personalen och vårdnadshavarna. En nyckelfaktor i arbetet för en hållbar livsstil är att ta tillvara på barns frågor. Genom att göra det får man ett aktivt och engagerat barn. Barn får då möjlighet att utveckla sin förmåga att reflektera över vilka miljömässiga och sociala konsekvenser vårt sätt att leva kan leda till. Vardagliga val och aktiviteter i den pedagogiska verksamheten ska avspegla ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen. Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet samt att reparera och återvinna saker ska främjas inom småbarnspedagogiken.

Lovisa är en stad med naturen nära. Alla småbarnspedagogiska enheter ligger på gångavstånd från skogen. Varje grupp går regelbundet, enligt sin egen uppgjorda plan, ut i naturen. Lovisa stads småbarnspedagogik satsar under verksamhetsåret 2020-2021 på skolningar angående utomhuspedagogik. En av skolningarna kommer att vara Skogsmulleledarskolning.

Skogsmulle-sagofiguren inspirerar barnen att leka i, röra sig i, förundra över och undersöka den närliggande naturen. Det centrala i verksamheten är glädje, att ta det lugnt och väcka experimentlusta hos barnen. Verksamheten leds av den personal som fått Skogsmulleledarskolning. I Skogsmulleverksamheten får barnen, tillsammans med en vuxen, sin första naturupplevelse. De leker, rör sig och förundras över naturen. De lär sig genom fantasifulla lekar och genom att undersöka naturen.

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen • Gruppens verksamhetsplan • Barnets plan för småbarnspedagogik • Barnets delaktighet	En gemenskap som uppmuntrar till lek och kommunikation • Kuttu • Kili • Bilder/tecken som stöd • Kompisväskan	Delaktighet, likabehandling och jämställdhet • Stegvis • Avgiftsfri Musikleik för barn i ålder 3-5 • Danstassarna-projektet för barn i ålder 3-5	Kulturell mångfald och språkmedvetenhet • Räven-testet • Repun takanassa • Fester, evenemang	Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil • Matlistan • Plan för förebyggande av och ingripande i mobbning • Läkemedelsplan • Småbarnspedagogik i rörelse • Skogsmulleverksamhet
---	---	---	---	---

3.1 Lärmiljöer

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg samt tillgänglig. Med lärmiljöer avses lokaler, platser,

gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation.

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen.

Informations- och kommunikationstekniken är en del av en mångsidig och inkluderande lärmiljö för barnet. Digitala verktyg ska användas på ett ändamålsenligt sätt inom småbarnspedagogiken. Informations- och kommunikationsteknologi används som en naturlig del av pedagogisk verksamhet till exempel som verktyg vid undersökning och dokumentering. Med hjälp av digitala verktyg kan vi utvidga lärmiljöerna utanför väggarna, till skogarna, andra länder och ut i rymden. Detta kommer vi att fördjupa oss i via ett projekt, som fått namnet Magiskt digisko. I detta projekt kommer Hembaka daghem, Lyckebo, Ruukin päiväkoti och Vilekulla daghem att delta. Projektets målsättning är

- utarbeta en egen virtuell pedagogisk lekplats för mediafostran
- utveckla digitala lärmiljöer
- personalens mod, experimentlusta och kunnande stöds via skolning och gemensamma försök
- redskapsanskaffningar görs enligt behov

Det är meningen att projektet ska breda ut sig till de andra enheterna under verksamhetsåret 2021-2022. Då kan de enheter som deltagit under det första året fungera som stöd för de nya.

Samarbete med andra aktörer och besök i till exempel bibliotek, museum, kulturtraditionella mål och teater berikar också barnens lärmiljöer.

Småbarnspedagogikens Lilla Kulturstig erbjuder för barn smakprov från olika sektorer inom konst och kultur. Målet är att främja barnens likvärdiga möjligheter att bekanta sig med och delta i olika former av kultur. Barnen ska erbjudas positiva upplevelser och erfarenheter och deras självkänsla och kreativitet ska stärkas. Lilla Kulturstigen är som en palett, där färgerna består av olika aktiviteter från olika konstområden, såsom musik, dans, bildkonst, historia, litteratur och teater i form av väskor. Av dessa alternativ väljer den småbarnspedagogiska enheten minst två väskor under ett verksamhetsår, ett för hösten och ett för våren. Som en del av kulturstigen ordnas Musikinstitutets musiklekskolor och Dansinstitutets Danstassarna-stunder i daghemmen. Kulturstigens grundläggande tanke är att föra samman konst och kultur som en del av vardagen.

3.2 Samarbetet inom småbarnspedagogiken

Genom samarbete ska man stödja den småbarnspedagogiska verksamheten så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin egen utveckling och sina egna behov. Vi ansvarar för att samarbetet är systematiskt och för att samarbetet vid behov är mångprofessionellt.

Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet med vårdnadshavarna spelar en viktig roll inom småbarnspedagogiken. Målet med samarbetet är att vårdnadshavarna och personalen ska förbinda sig till att tillsammans främja att barnen växer, utvecklas och lär sig på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet när det gäller det fostrande arbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt.

När det gäller det fostrande arbetet ska värderingar, mål och ansvar diskuteras såväl inom personalen som med vårdnadshavarna. Samarbetet ska vara ömsesidigt och av personalen förutsätts initiativtagande och aktivitet. I samarbetet ska familjernas mångfald, barnens individuella behov samt frågor som gäller vårdnad och föräldraskap beaktas. Vid behov ska en tolk användas under diskussionerna för att säkerställa att alla parter blir förstådda.

Mångprofessionellt samarbete

Syftet med det sektorövergripande mångprofessionella samarbetet är att försäkra sig om att den småbarnspedagogiska verksamheten vid verksamhetsenheterna motsvarar barnens behov.

Som stöd för personalens och vårdnadshavarnas fostringsarbete finns det möjlighet att konsultera ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik. Specialläraren obeserverar barngruppen i vardagen, handleder personalen utgående från sina observationer, leder vid behov smågrupper och deltar i möten som gäller barnets småbarnspedagogik. Daghemsföreståndarna och speciallärarens samarbete är väsentlig del för att stärka barngruppens personals kunnande och ordnandet av det stöd barnet behöver.

För att fördjupa samarbetet och för att få samarbetspartners i ärenden som berör barnet börjar processen oftast via utvärdering av servicebehovet. Vårdnadshavaren eller personalen tillsammans med vårdnadshavaren kontaktar med ett samtal familjerådgivningen, familjearbetet för tidigt stöd eller stödåtgärder inom barnskyddet för utvärdering av servicebehovet. Tal- eller ergoterapi får man antingen med en remiss från rådgivningen.

4. PLANERING OCH GENOMFÖRANDE AV DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN

4.1 Pedagogisk dokumentation

I grunderna för planen för småbarnspedagogik betonas vikten av dokumentation. Dokumentation med syfte att synliggöra den pedagogiska verksamheten, men också som ett verktyg för lärande. Det handlar om att dokumentera det som händer mellan barn, vuxna och miljön i verksamheten, till

exempel med hjälp av kamera och film eller penna och papper. När barnet får ta del av dokumentationen kan barnet se sitt eget lärande.

Portfolio används inom småbarnspedagogiken för att följa barns utveckling och lärande. En portfolio utgörs av en ordnad samling av barnets arbeten. Portfolion kan innehålla teckningar, foton då barnet utför olika aktiviteter med tillhörande dialog och kommentarer om vad barnet upplever, tänker och känner. Portfolion gör det möjligt för pedagogerna, barnen och föräldrarna att få en inblick i vad man gör i verksamheten. En portfolio är inte den andra lik, varken till utseende eller till innehåll. En portfolio kan till exempel vara en pärm, en ask eller en digitalportfolio där barnet har en egen mapp på hårddisken. Allt bör inte tas med i en portfolio, utan material som visar på barns utveckling och lärande är att prioritera. Det som skiljer portfolion från en vanlig samlingspärm är att det finns en tydlig struktur och ett medvetet samlande.

Portfolion tillhör barnet och det är barnet som väljer ut och samlar in alster till sin portfolio. De yngre barnen får hjälp med att välja ut materialet, samt med att samtala och reflektera kring innehållet.

4.2 Mångsidiga arbetssätt

Barn lär sig naturligt genom aktiverande arbetssätt som främjar kreativitet och delaktighet. Exempel på detta är spontan och ledd lek, utforskande, fysisk aktivitet och att uppleva och uttrycka konst. Också informations- och kommunikationsteknik ska utnyttjas i verksamheten. Arbetssätten ska vara mångsidiga och de ska vara både verktyg och föremål för lärandet. Därför är det viktigt att personalen handleder barnen att pröva och använda olika arbetssätt både i mindre och större grupper och självständigt. Barnen ska uppmuntras att fråga och fundera samt att dra slutsatser och lösa problem tillsammans.

Personalen förutsätts ha yrkeskompetens och sensitivitet att uppfatta pedagogiska möjligheter i olika situationer. Det innebär bland annat förmåga att lägga märke till barnens initiativ och känslotillstånd samt att förändra och anpassa sitt agerande enligt det. Yngre barns initiativ är ofta kroppsliga och non-verbala, vilket förutsätter sensitiv närvaro av personalen och en god kännedom om barnen för att personalen ska kunna förstå och bemöta barnens initiativ.

Barnen ska delta i planeringen och valet av arbetssätt enligt sina förutsättningar. De ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och hela kroppen och att pröva olika arbetssätt. En variation av arbetssätt ger barn i olika åldrar och barn som lär sig på olika sätt möjlighet att uppleva att de lyckas. Mångsidiga arbetssätt förutsätter mångsidiga lärmiljöer. Personalens och barnens kompetens ska tas till vara då man använder sig av olika arbetssätt och då man tillsammans prövar och utvecklar nya arbetssätt.

Smågruppsverksamhet är en central metod inom småbarnspedagogiken. Med denna metod kan personalen beakta barnets personliga behov och stöda växelverkan mellan barnen och mellan barnet och personalen. Smågruppsverksamheten stöder också barnets möjlighet att bli hörd och vara delaktig i vardagen samt i planeringen och utvärderingen av verksamheten.

Smågruppsverksamheten erbjuder möjlighet för personalen att vara närvarande och möta varje barn personligt. Vardagen blir lugnare för det enskilda barnet, barngruppen och personalen.

4.3 Leken som grund för utveckling, lärande och välbefinnande

Leken är central inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Småbarnspedagogiken har som uppdrag att erbjuda barnen möjligheter till olika slags lekar. Leken främjar barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Även om barnet självt inte upplever leken som ett verktyg för lärande, utan ett sätt att vara och leva samt gestalta världen, så lär sig barnet genom leken. Upplevelser som väcker barnens känslor, nyfikenhet och intresse stimulerar till lek.

För barnet är det leken i sig som är viktig. Leken ger barnen glädje och välbehag. I leken är barnen aktiva aktörer. De strukturerar och utforskar världen omkring sig, utvecklar sociala relationer och skapar mening utifrån sina erfarenheter. I leken bildar barnen sig en uppfattning om sig själva och andra människor. I leken härmar barnen, skapar nytt och modifierar vad de ser. Samtidigt gestaltar och testar de sina drömmar och önskningar. Med fantasins hjälp kan barnen pröva olika roller och idéer som annars inte skulle gå att förverkliga. I leken kan barnen bearbeta svåra upplevelser och tryggt pröva, försöka och göra misstag.

I leken förenas centrala element som främjar lärandet: entusiasm, att göra tillsammans och att utmana de egna färdigheterna. Leken utvecklas och tar sig olika former i takt med ökad erfarenhet av lek. Kommunikationen mellan personalen och barnen samt barnen emellan lägger grunden för barnens tanke- och språkutveckling och deras växande förmåga att leka. I leken iakttar, prövar och lär sig barnen gruppens regler. Då barnen leker i grupp lär de sig att reglera sina känslor och sin vilja samt att ta andra människors perspektiv i beaktande. Genom leken stärks gemenskapen och den positiva atmosfären.

Leken är ett centralt arbetssätt inom småbarnspedagogiken. I den pedagogiska verksamheten kan man kombinera till exempel drama, improvisation eller sagor för att utveckla lekens gång och bygga upp lekvärldar. Personalen ska inse vilken betydelse det har för barnens välbefinnande och lärande att de får koncentrera sig på att undersöka, uttrycka sig spontant och kreativt samt leka fartfyllda och aktiva rörelselekar. Olika situationer kan berikas genom lek. Ramsor, ordlekar, sånger och lekfull samvaro stärker en positiv atmosfär, vilket stödjer barnens lärande och välbefinnande.

Personalen ska trygga förutsättningarna för lek, handleda leken på ett lämpligt sätt och se till att alla barn har möjlighet att delta i gemensamma lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. Personalen ska systematiskt och målinriktat stödja barnens lek och handleda den antingen utanför leken eller genom att själv vara med i leken. Personalens fysiska och psykiska närvaro stödjer kommunikationen mellan barnen och förebygger konfliktsituationer.

Personalen ska även iaktta och dokumentera barnens lek. Genom att observera leken får personalen insikt i barnens tänkande och intressen, deras känslor och upplevelser. Observationerna ska användas för att planera och handleda leken och den övriga verksamheten. Personalen ska vara

lyhörd, ha yrkeskompetens och ett genussensitivt förhållningssätt för att upptäcka barnens initiativ till lek och kunna bemöta dem på ett lämpligt sätt.

Långvarig lek kräver tid, utrymme, lugn och ro samt lämpliga lekredskap och material som är tillgängliga för barnen. Lärmiljöerna ska anpassas efter leken, eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom det anvisade området.

Kännedom om barnkultur och medier riktade till barn hjälper personalen att förstå barnens lekar. Även olika spel och digitala verktyg erbjuder många slags möjligheter för barnens lek. I en lärmiljö som uppmuntrar till lek lär sig även den vuxna. Personalen ska diskutera lekens betydelse och iakttagelser i anknytning till barnens lekar med vårdnadshavarna. På detta sätt kan man främja att leken fortsätter hemma eller i den småbarnspedagogiska verksamheten.

4.4 Lärområden

Lärområdena beskriver den pedagogiska verksamhetens centrala mål och innehåll. Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet. Barnen har rätt att få mångsidiga upplevelser inom de olika lärområdena. Lärområdena ska inte genomföras som separata helheter, utan deras teman ska kombineras och anpassas utgående från barnens intressen och kompetens. Lärområdena är indelade i fem helheter i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan nämligen:

- Språkens rika värld
- Mina många uttrycksformer
- Jag och vår gemenskap
- Jag utforskar min omgivning
- Jag växer, rör på mig och utvecklas.

En helhetsskapande pedagogisk verksamhet gör det möjligt att granska och undersöka olika företeelser och fenomen i ett brett perspektiv. Den centrala utgångspunkten för verksamheten är barnens frågor och intressen. Teman kan till exempel växa fram i samband med lekar, sagor, utflykter eller i spontana kommunikationssituationer mellan barnen och personalen samt i kommunikationen barnen emellan. Det sätt på vilket målen för lärområdena förverkligas varierar beroende på temat, situationen och hur barnen lär sig. Personalen ska se till att den pedagogiska verksamheten främjar utvecklingen och lärandet hos barn i olika åldrar.

Språkens rika värld

Småbarnspedagogen har som uppdrag att stödja utvecklingen av barnens **språkliga kunskaper och färdigheter** samt deras **språkliga identiteter**. Barnens intresse och nyfikenhet för språk, texter och kulturer ska stärkas. Då man stödjer språkutvecklingen utvecklas även barnets multilitteracitet. Språkutvecklingen har också samband med andra delområden inom mångsidig kompetens, bland

annat kulturell och kommunikativ kompetens. När barnens språkliga färdigheter utvecklas ger det barnen nya möjligheter att påverka, delta och vara aktiva aktörer.

För barnen är språket både ett föremål och ett verktyg för lärandet. Med hjälp av sin språkliga uttrycksförmåga kan barnet hantera olika situationer och företeelser, kommunicera med andra, uttrycka sig och skaffa information. En mångsidig språkmiljö och samarbete med vårdnadshavarna stödjer barnens språkliga utveckling. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen regelbundet få uppmuntrande respons på sin språkliga uttrycksförmåga och sina kommunikationsfärdigheter.

Barnen kan lära sig flera språk samtidigt, till exempel så att språken utvecklas och används på varierande sätt i olika sammanhang. Inom verksamheten ska man ta hänsyn till att barnen lever i olika språkliga miljöer. Språkbruket och sättet att kommunicera varierar mellan hemmen och i vissa hem talas det flera språk. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språklig och kulturell mångfald synliggöras i samarbete med vårdnadshavarna, vilket stödjer utvecklingen av barnens språkliga identiteter.

Med tanke på språkinläringen är det viktigt att vara medveten om att barn i samma ålder kan finna sig i olika skeden av språkutvecklingen inom olika delområden. **De språkliga identiteterna utvecklas** när barnen får stöd och handledning inom de centrala delområdena för språkliga kunskaper och färdigheter.

Med tanke på utvecklingen av **kommunikationsfärdigheter** är det viktigt att barnen upplever att de blir hörda och att deras initiativ blir bemötta. Det är centralt att personalen är sensitiv för och reagerar även på barnens non-verbala budskap. Utvecklingen av kommunikationsfärdigheter stöds genom att barnen uppmuntras att kommunicera med personalen och med varandra.

Genom en mångfald av språkliga modeller stödjer man barnens **språkförståelse**. Genom att systematiskt verbalisera och diskutera med barnen stöds utvecklingen av barnens ordförråd. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska språkbruket vara beskrivande och exakt. Barnets språkförståelse ska vid behov stödjas med hjälp av bilder, föremål och tecken.

Utvecklingen av barnens **muntliga språkfärdighet** ska följas upp och handledas. Barnen ska uppmuntras att tala i olika situationer både med vuxna och med varandra, vilket främjar förmågan att använda och förstå talat språk. Tillsammans med barnen ska man också iaktta tonfall och betoningar.

Den **språkliga uttrycksförmågan** ska stimuleras och barnen och personalen ska tillsammans fundera över användningen av språk i olika situationer. Syftet är att stärka förmågan att anpassa språket enligt situationen. Barnen ska få öva sig i att berätta, förklara och diskutera. När barnen får leva sig in i olika situationer, använda humor och lära sig goda vanor stärks deras språkliga uttrycksförmåga. Genom att barnen bekantar sig med olika typer av texter utvecklas den språkliga uttrycksförmågan och förmågan att skilja på talat och skrivet språk.

Barnens språkliga uttryck berikas då deras **verbala arbetsminne och ordförråd** utökas. Till personalens uppgift hör att medvetet stödja denna utveckling. För att stödja utvecklingen av det verbala arbetsminnet kan t.ex. ramsor och sånglekar användas. Att leka med språket, benämna och att använda beskrivande ord främjar utvecklingen av barnens verbala arbetsminne och ordförråd. En rofylld tid för diskussioner, läsning och berättelser ger barnen möjlighet att fundera över ords och texters betydelser och att lära sig nya begrepp i olika kontexter.

Att iaktta olika språk i närmiljön stödjer utvecklingen av barnens **språkliga medvetenhet**. Personalen ska väcka och öka barnens intresse för talat och skrivet språk och småningom också för att läsa och skriva. Genom att iaktta och undersöka språk styrs barnens uppmärksamhet från ordens betydelse till språkets former och strukturer, bland annat till ord, stavelser och ljud. Barnen ska uppmuntras att lekskriva och lekläsa.

I småbarnspedagogiken ska rika och varierande texter användas. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Barnen ska få höra berättelser och de ska uppmuntras att hitta på egna berättelser. Barnens berättelser, ramsor och verbala budskap ska dokumenteras. För att stödja multilitteraciteten inom den småbarnspedagogiska verksamheten ska vid sidan om talat språk också bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter användas.

Småbarnspedagogiken deltar i projektet Erövra språket, som är ett samarbete mellan småbarnspedagogiken och biblioteket. Projektet kommer att involveras i Lilla Kulturstigen, som en del i paletten. Projektets mål är att väcka och fånga upp alla barns nyfikenhet och intresse för språket på olika sätt.

Mina många uttrycksformer

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att på ett målinriktat sätt stödja utvecklingen av barnens **musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga** och att låta barnen bekanta sig med kulturarvet och olika konstarter. Barn uttrycker sig ofta på ett helhetsbetonat sätt och kombinerar olika uttrycksformer på ett kreativt sätt. Att uppleva och uttrycka konst främjar barnens förutsättningar för lärande, deras sociala färdigheter, positiva självbild och förmåga att förstå och strukturera sin omvärld. Förmågan att tänka och lära sig utvecklas då barnen undersöker, tolkar och skapar mening genom att öva att uttrycka sig på olika sätt. Förmågan att fantisera och föreställa sig olika saker är central också då barnets etiska tänkande utvecklas. Att bekanta sig med kulturarvet, konst och olika uttrycksformer stärker barnens mångsidiga kompetenser också när det gäller delområdena multilitteracitet och förmåga att delta och påverka.

Kulturen är en viktig del av barnets identitet. Småbarnspedagogiken ska ge barnen möjligheter att se och uppleva konst och kultur på ett mångsidigt sätt. Upplevelser av konst och kultur stärker barnens förmåga att ta till sig, ta del av och skapa kultur. Samtidigt lär sig barnen att förstå konstens och kulturarvets betydelse och värde.

Genom att uttrycka sig på olika sätt upplever och gestaltar barnen världen på ett sätt som tilltalar och inspirerar dem. Konstnärliga uttrycksformer uppmuntrar barnen att synliggöra sina iakttagelser, känslor och kreativa tankar. Olika uttrycksformer ska utforskas med hjälp av olika sinnen, arbetssätt, lärmiljöer och genom att ta vara på kulturutbudet i närmiljön. Estetiska och inspirerande lärmiljöer, tillgång till mångsidiga redskap och material samt tillräcklig handledning har stor betydelse då barnen bekantar sig med olika uttrycksformer.

Konstfostran omfattar både spontan och på förhand planerad verksamhet. I skapande och lärande processer betonas att barnen ska få möjligheter att försöka och undersöka samt öva olika arbetsfaser och dokumentera dem. Varje barns individuella sätt att uttrycka sig ska stödjas och barnens gemensamma kreativa processer ska ges tillräckligt med tid och utrymme. Att utnyttja personalens, barnens och samarbetspartners specialkompetens berikar konstfostran.

Inom småbarnspedagogiken är målet att utveckla barnens förmåga att **uttrycka sig musikaliskt** genom att ge barnen musikaliska upplevelser och stärka deras intresse och förhållande till musiken. Barnen ska uppmuntras att lyssna till och uppleva musik och att iaktta ljudmiljön. Barnens förmåga att uppfatta musik, ljudlängd, ljudnivå, ljudstyrka och klangfärger utvecklas genom lekfull musikalisk verksamhet. Man sjunger och säger ramsor tillsammans, prövar olika instrument, lyssnar till musik och rör sig till musik. Barnen ska få erfarenheter av grundrytm, ordrytm och av att använda kroppen som instrument. Barnen ska uppmuntras att använda sin fantasi och att uttrycka tankar och känslor som musiken väcker, till exempel i bilder eller genom att berätta och dansa. Barnen ska också få erfarenheter av att skapa musik tillsammans och öva inför mindre musikframföranden samt uppleva glädjen över att lyckas i ett framförande.

När det gäller den **visuella uttrycksförmågan** är målet att utveckla barnens förhållande till bildkonst, annan visuell kultur och kulturarvet. Barnen ska ges möjligheter att njuta av att skapa bilder och få estetiska upplevelser och erfarenheter av konst. Barnen ska träna sitt visuella tänkande och sin förmåga att iaktta och tolka bilder genom att uttrycka sig visuellt på flera olika sätt. Förmågan att skapa bilder utvecklas med hjälp av olika sinnen och genom att skapa samband med andra uttrycksformer. Barnen ska få pröva att skapa bilder på olika sätt och med olika verktyg och material, till exempel genom att måla, rita, bygga och skapa mediepresentationer. Tillsammans med barnen ska man iaktta och analysera bilder, konstverk, medieinnehåll och föremål som barnen själva producerat och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska handledas att tolka och beskriva sina tankar om budskapet i bilderna. Bilder ska studeras med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska få träna sin förmåga att planera och lösa problem på ett kreativt sätt och fördjupa sin kunskap om konstruktioner, material och tekniker i slöjd, till exempel genom att modellera, bygga, sy och snickra. Avsikten är att ge barnen möjligheter att glädjas över att skapa, uppleva och upptäcka samt att njuta av att vara kreativa och sätta sin egen prägel på arbetet. Barnen ska ges möjligheter att experimentera med, undersöka och kombinera olika mjuka och hårda material samt att lära sig de tekniker som behövs i arbetet. Barnen ska få planera och skapa olika verk och föremål. I samband

med arbetet kan man undersöka och ta vara på såväl hantverkstraditioner som anknyter till barnens bakgrund som lokala hantverkstraditioner.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig verbalt och kroppsligt** till exempel med hjälp av drama, dans och lek. Målet är att övningarna och lekarna ska ge barnen möjlighet att uppleva, uttrycka sig och kommunicera verbalt och kroppsligt på ett mångsidigt sätt. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av kreativa processer som planeras, genomförs och utvärderas gemensamt. Barnlitteratur, ordkonst, olika former av teater, dans och cirkus ska utnyttjas mångsidigt i verksamheten.

Jag och vår gemenskap

Då barnen börjar i den småbarnspedagogiska verksamheten blir deras livsmiljö utanför hemmet större. Utöver det egna hemmets traditioner, vanor, värderingar och åskådningar möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Småbarnspedagogikens uppdrag är att utveckla barnens förmåga att förstå mångfalden i närmiljön och att öva sig att fungera i den. Uppdraget betraktas ur olika perspektiv: **etiskt tänkande, åskådning, närmiljöns förflutna, nutid och framtid samt media**. I verksamheten kan man på ett mångsidigt sätt använda till exempel sagor, musik, bildkonst, lek, drama, olika medieinnehåll samt gäster, besök och evenemang i den närmaste omgivningen. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdena kulturell och kommunikativ kompetens samt förmåga att tänka och lära sig.

Personalen ska stödja barnens förmåga till **etiskt tänkande** genom att tillsammans med barnen fundera på etiska frågor som förekommer i olika sammanhang eller som barnen funderar över. Det kan handla om teman som vänskap, skillnaden mellan rätt och fel eller rättvisa. Det kan också handla om rädsla, sorg och glädje. Etiska frågor ska behandlas så att barnen kan känna sig trygga och accepterade. Tillsammans med barnen ska man också fundera över gruppens regler och varför de behövs.

Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen och de traditioner som anknyter till dem. Irreligiositet behandlas vid sidan av övriga åskådningar. Småbarnspedagogiken är religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Obundenhet innebär att olika åskådningar behandlas jämlikt och utan värderingar. Barn får inte styras mot eller påverkas att omfatta en viss åskådning.

Målet är att främja ömsesidig respekt och förståelse gentemot olika åskådningar samt stödja barnens kulturella och åskådningsrelaterade identiteter. Tillsammans med barnen bekantar man sig med olika åskådningar och traditioner som anknyter till dem. Åskådningarna undersöks på ett naturligt sätt i samband med till exempel årstidsfester och evenemang samt i olika situationer i vardagen så som vid påklädning eller vid måltider. Det ska finnas utrymme för barnen att förundras och de vuxna ska tillsammans med dem fundera på frågor om livet.

Personalen informerar om fester och andra evenemang, som kan innehålla religiösa inslag och om alternativ verksamhet. Vårdnadshavaren meddelar om barnet deltar i religiösa evenemang eller i alternativ verksamhet. Detta görs i varje enskilt fall. Personalen ser till att barnets deltagande i religiösa evenemang eller i alternativ verksamhet förverkligas i enlighet med vårdnadshavarens meddelande.

Genom att fundera över **närmiljöns förflutna, nutid och framtid** riktas barnens intresse mot historiska frågor och byggandet av en hållbar framtid. Mångfalden i barnens uppväxtmiljöer granskas också.

Barnen ska ges möjligheter att leva sig in i historiska händelser och situationer. Viktiga informationskällor är barnen själva och deras personliga historia samt personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen. Också vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv kan utnyttjas. Det förflutna kan utforskas till exempel med hjälp av lekar och musik som var aktuella när barnens mor- och farföräldrar var barn.

Nutiden iakttas genom att personalen tillsammans med barnen diskuterar aktuella frågor som barnen funderar över eller är intresserade av. Mångfalden i närmiljön ska undersökas och respekteras. Personalen undersöker tillsammans med barnen till exempel människors, könens och familjernas mångfald. Målet är att barnen ska lära sig förstå att människor är olika men ändå lika värda.

Utöver det förflutna och nutiden är det viktigt att fundera över framtiden och hur vi kan påverka och bidra till en hållbar framtid. Det kan man göra till exempel i samband med att man planerar lekar till den kommande årstiden eller då man planerar den egna lärmiljön. Tillsammans med barnen kan man till exempel bygga framtida fantasivärldar eller reflektera kring framtiden utgående från yrken som intresserar barnen.

Inom småbarnspedagogiken har **mediefostran** som uppdrag att stödja barnens förutsättningar att vara aktiva och uttrycka sig i gruppen. Personalen ska tillsammans med barnen bekanta sig med olika medier och pröva att producera medieinnehåll på ett lekfullt sätt i trygga miljöer. Man ska tillsammans fundera över medieinnehåll som anknyter till barnens liv och innehållets sanningsenlighet. Samtidigt utvecklar barnen sina färdigheter i käll- och mediekritik. Barnen ska få handledning i att använda medier på ett ansvarsfullt sätt med hänsyn till sitt eget och andras välbefinnande. Teman som förekommer i medierna kan tas upp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av drama.

Jag utforskar min omgivning

Småbarnspedagogiken har som uppdrag att ge barnen färdigheter att iakttä, strukturera och förstå sin omgivning. Barnen ska handledas att utforska och röra sig i naturen och den byggda miljön. Småbarnspedagogiken ska stödja utvecklingen av barnens **matematiska tänkande** och stärka en positiv inställning till matematiken. Småbarnspedagogiken ska även omfatta **miljöfostran och teknologifostran**. Egna iakttagelser, upplevelser och erfarenheter i anslutning till lärmiljöerna

hjälper barnen att förstå orsakssammanhang och att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet.

Målet med småbarnspedagogiken är att erbjuda barnen, oberoende av på vilket stadium av **matematiskt tänkande** de befinner sig, glädje över insikt och lärande. Barnen ska stifta bekantskap med matematiken och dess delområden på ett åskådligt och lekfullt sätt. Barnen ska handledas att upptäcka former, antal och förändringar i vardagliga situationer och i näromgivningen. Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska iakttagelser genom att presentera och utforska dem till exempel med kroppen eller med hjälp av olika redskap och bilder. Barnen ska ges möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter och förändringar. Barnen ska också uppmuntras att hitta problem som anknyter till lärmiljön, fundera över dem, dra slutsatser och söka lösningar på dem.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska stödjas mångsidigt i interaktiva situationer, till exempel genom lek och med hjälp av material som intresserar barnen. Barnen ska uppmuntras att iaktta antal i miljön och, i takt med att färdigheterna ökar, att kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Förmågan att se och räkna upp talföljder kan utvecklas till exempel med hjälp av rim och ramsor. Tillsammans med barnen provar man att mäta och övar plats- och jämförelsebegrepp till exempel i rörelselekar, genom att rita eller med hjälp av olika redskap.

Barnens förmåga att uppfatta rum och plan ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska uppmuntras att undersöka kroppar och former och att leka med dem. För att stärka barnens geometriska tänkande ska barnen ges möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Tidsbegreppet utforskas till exempel genom att iaktta årstiderna och dygnets olika tider.

Syftet med **miljöfostran** är att stärka barnens förhållande till naturen, lära dem att bete sig ansvarsfullt i miljön och handleda dem att stegvis tillägna sig en hållbar livsstil. Miljöfostran omfattar tre dimensioner: att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att agera till förmån för miljön. Den närbelägna naturen och den byggda miljön är både föremål för lärande och lärmiljöer.

Att göra utflykter i naturen och i den byggda miljön samt att undersöka omgivningen är en viktig del av den småbarnspedagogiska verksamheten. Genom positiva upplevelser lär sig barnet att njuta av naturen och närmiljön och det stärker barnets förhållande till sin omgivning. Olika naturfenomen iakttas med flera sinnen och under olika årstider och man diskuterar och undersöker dem. Samtidigt lär sig barnen att använda begrepp som hör ihop med omgivningen. Genom att öva sig att känna igen olika växt- och djurarter stärks kunskapen om naturen. Tillsammans med barnen övar man att söka information om frågor som intresserar dem. Naturen kan också vara en plats för estetiska upplevelser och avkoppling.

Barnen ska handledas att värda naturen och dess växter och djur. Tanken med miljöfostran är att barnen ska tillägna sig en hållbar livsstil och öva färdigheter som den förutsätter. Sådana färdigheter är bland annat att inte skräpa ned i samband med utflykter, att lära sig måttlighet och sparsamhet, att förhålla sig ansvarsfullt i samband med måltider, att spara energi och att minska avfallet genom

till exempel återvinning, reparation av föremål och återanvändning. Samtidigt ska barnen handledas att fästa uppmärksamhet vid konsekvenserna av olika handlingar.

Syftet med **teknologifostran** är att uppmuntra barnen att bekanta sig med undersökande och experimenterande arbetssätt. Barnen ska handledas att upptäcka teknik i omgivningen och att hitta på egna kreativa lösningar. Barnen ska även uppmuntras att ställa frågor, att gemensamt söka svar på dem och att dra slutsatser.

Personalen ska tillsammans med barnen iakttä tekniska lösningar i vardagen och bekanta sig med digitala verktyg och hur de fungerar. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en trygg användning av maskiner och apparater. Barnen ska ges möjligheter att förverkliga sina egna idéer till exempel genom att bygga med olika material och testa hur olika apparater fungerar. De ska också uppmuntras att beskriva sina lösningar. Tillsammans ska man lösa problem och glädjas över att lyckas. Målet är att barnen genom egna erfarenheter ska komma till insikt om att tekniken är ett resultat av mänsklig aktivitet. I verksamheten kan man använda tekniska lösningar som finns i närmiljön, till exempel i leksaker, och undersöka hur de fungerar.

Jag växer, rör på mig och utvecklas

Detta lärområde omfattar mål som anknyter till **fysisk aktivitet, matfostran, hälsa, trygghet och säkerhet**. Ett uppdrag inom småbarnspedagogiken är att tillsammans med vårdnadshavarna lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa och välbefinnande och som främjar fysisk aktivitet. Lärområdet stödjer barnens mångsidiga kompetenser särskilt inom delområdet vardagskompetens.

Syftet med småbarnspedagogiken är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Barnen ska uppmuntras att vara ute, leka och röra på sig under alla årstider. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges tillräckliga möjligheter att fritt röra på sig både inomhus och utomhus. Den fysiska fostran ska vara regelbunden och barncentrerad, mångsidig och målinriktad. Tillräcklig fysisk aktivitet är viktig för barnets sunda uppväxt, utveckling, lärande och välbefinnande. Fysisk aktivitet innebär olika typer av rörelseaktiviteter och olika ansträngande sätt att röra på sig, till exempel att leka inomhus och utomhus, samt att göra utflykter och delta i ledda rörelsestunder. Att röra på sig tillsammans utvecklar barnens sociala färdigheter, så som kommunikationsfärdigheter och självregleringsförmåga. Den fysiska aktiviteten ska vara en naturlig del av barnets dag. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen uppmuntras till fysisk aktivitet också på fritiden i olika utrymmen och i olika terränger och förhållanden utomhus.

Småbarnspedagogiken har även som uppdrag att utveckla barnens kroppskännedom och -kontroll samt grundläggande motoriska färdigheter, till exempel balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Man ska använda sig av olika sinnen och använda redskap av olika material som inspirerar barnen att röra på sig. Den fysiska aktiviteten ska varieras på ett naturligt sätt med avseende på längd, intensitet och tempo. Barnen ska få erfarenheter av att röra på sig individuellt, parvis och i grupp. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen få erfarenheter av olika

rörelselekar, till exempel traditionella gårdslekar, sago- eller musikgymnastik. Man ska utnyttja de olika årstiderna så att barnen har möjligheter att lära sig för årstiderna typiska sätt att röra på sig utomhus.

Regelbunden och ledd fysisk aktivitet spelar en stor roll för barnens helhetsmässiga utveckling och motoriska lärande. Därför är det viktigt att systematiskt observera hur barnens motoriska färdigheter utvecklas. Personalen ska planera dagsstrukturen, inomhus- och utomhusmiljön samt verksamhetens innehåll så att barnen kan njuta av att röra på sig i olika sammanhang på flera olika sätt. Redskapen ska vara tillgängliga för barnen så att de kan använda dem också för spontana aktiviteter och lekar. Inom småbarnspedagogiken är det viktigt att se till att redskapen är trygga.

Syftet med **matfostran** är att främja ett positivt förhållningssätt till mat och ätande samt stödja mångsidiga och hälsosamma matvanor. Barnen ska handledas att äta självständigt, mångsidigt och tillräckligt. De dagliga måltiderna ska avnjutas i en lugn atmosfär och barnen ska få lära sig gott bordsskick, att ge matro och att äta tillsammans. Med hjälp av olika sinnen och genom att noga studera maten bekantar man sig med maträtter, deras ursprung, utseende, sammansättning och smak. Samtal, sagor och sånger om mat utvecklar barnens ordförråd angående mat.

I småbarnspedagogiken ska man tillsammans med barnen fundera över faktorer som är förknippade med **hälsa, trygghet och säkerhet**. Barnens förmåga att sköta sin hälsa och personliga hygien ska stödjas. Tillsammans med barnen ska man diskutera betydelsen av att röra på sig, vila och ha goda mänskliga relationer för välbefinnandet och hälsan. Barnen ska få lära sig om säkerhet i dagliga situationer. Det kan till exempel vara påklädnings-, måltids-, lek- eller utomhussituationer. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska barnen bekanta sig med regler för hur man rör sig tryggt och de ska öva sig att röra sig tryggt i trafiken. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp och att handla tryggt i olika situationer och miljöer.

4.5 Preciseringar gällande språk och kultur

Utgångspunkten i planen för småbarnspedagogik är att de språkliga och kulturella aspekterna ska beaktas för varje barn som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten. I småbarnspedagogiken ska barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund ses som något positivt som berikar gruppen. En språk- och kulturmedveten småbarnspedagogik innebär att olika språk, kulturer och åskådningar knyts samman till en del av den småbarnspedagogiska helheten.

Enligt lagen om småbarnspedagogik ska kommunen se till att småbarnspedagogik anordnas på barnets modersmål, då det är svenska eller finska. Ett samarbete mellan personal, vårdnadshavare och olika kultursamfund främjar kontinuiteten i barnens och familjernas kulturarv och stödjer barnens möjligheter att ge uttryck för sin egen kulturella bakgrund.

Det finns barn i den småbarnspedagogiska verksamheten, som pratar både **svenska och finska** som modersmål. Det är av stor betydelse för dessa tvåspråkiga barns språkliga utveckling och identitetsutveckling att båda språken får stöd och att barnen uppmuntras att använda dem.

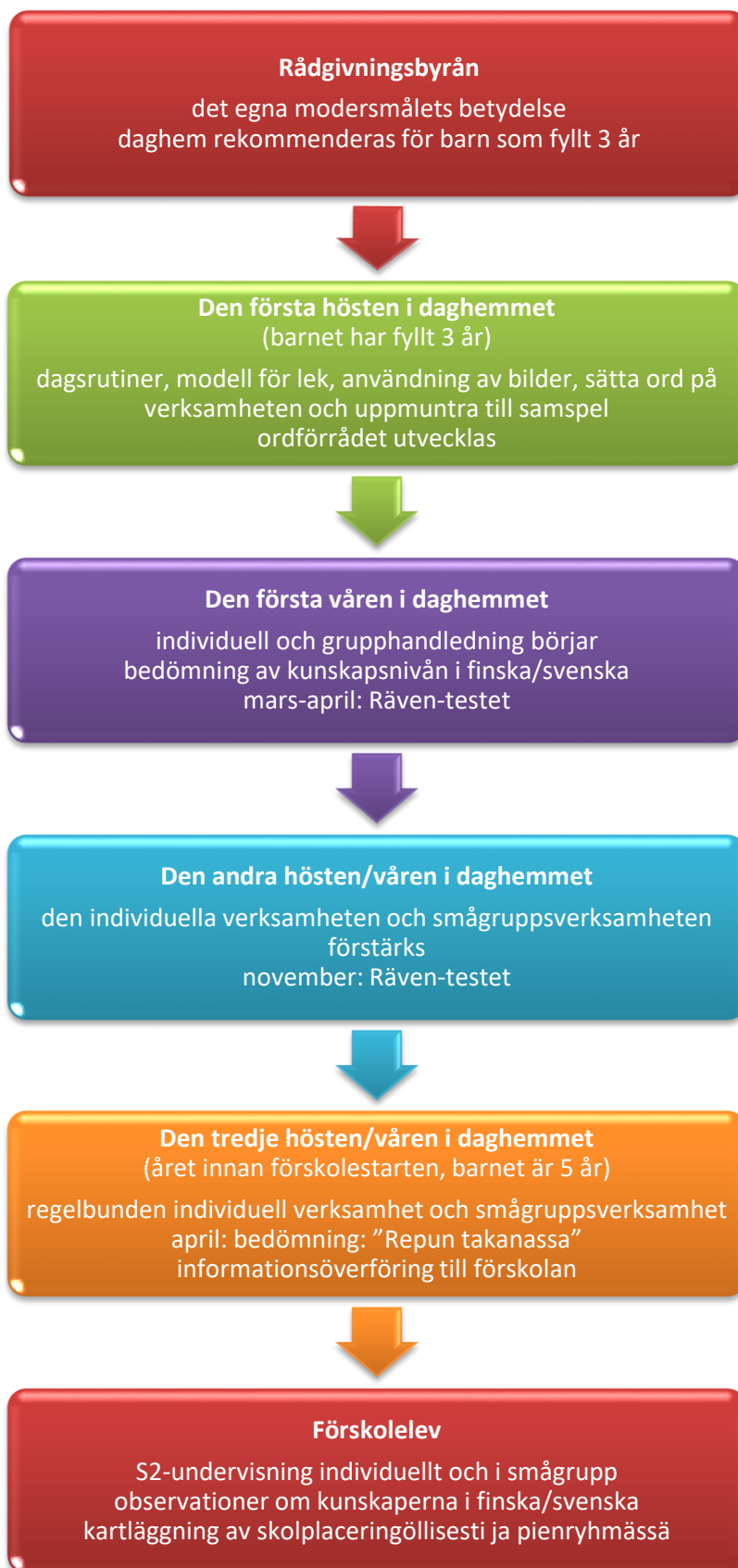
Kulturbakgrund och kunskapsnivån i finska eller svenska beaktas när verksamheten i barngrupperna planeras och verkställs. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål – ett eller flera – och kultur ligger i första hand hos barnets familj. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavare för att garantera ömsesidig förståelse.

I den småbarnspedagogiska verksamheten ska **barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn** få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas målinriktat och utgående från barnens behov och förutsättningar på alla områden som barnets språkliga kunskaper och färdigheter omfattar. Variationerna är stora när det gäller barnens kunskapsnivå i finska eller svenska, likaså hur snabbt barn lär sig språket. Barnets språkkunskaper påverkas av bl.a. vistelsetiden i landet, motivationen att lära sig ett nytt språk, familjens bakgrund, kunskaper i det egna modersmålet, familjens språk och kontakter med finsk- eller svenskspråkiga barn och vuxna. Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska som andraspråk. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten för att tillägna sig svenska eller finska. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt. Inom småbarnspedagogiken är utgångspunkten för undervisningen i finska eller svenska att alla situationer är inlärningsituationer och att det pedagogiska ansvaret i alla sammanhang vilar på den vuxna i barngruppen. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken stödjer barnets integrering i det finländska samhället.

Barnet kan också behöva stöd för att få en jämlik förutsättning för sitt lärande. Om ett barn med ett främmande modersmål behöver stöd, för att lära sig finska eller svenska, ska detta antecknas i barnets egna plan för småbarnspedagogik. Lärandet följs upp regelbundet och man strävar till att sätta så realistiska mål som möjligt. I de barngrupper där dessa barn finns under deras första år inom småbarnspedagogik minskas barngruppstorleken som en strukturell stödåtgärd. Ett barn som är under tre år får en koefficient på 1,5 och ett barn över tre år får koefficienten 2.

Goda kunskaper i finska eller svenska vid sidan av det egna modersmålet ligger som grund för all fortsatt inlärnin hos barnet. Barnet kanske klarar sig bra på finska eller svenska i daghemmets lekar och dagliga aktiviteter, men kan trots det behöva stöd för att få ett större ordförråd, klara av centrala begrepp, förstå anvisningar och stärka sin egen uttrycksförmåga. Ett viktigt mål med språkundervisningen är också att barnet är en likvärdig medlem av gruppen och, oavsett språkkunskaper, får samma möjlighet att lära sig som andra barn.

I figuren nedan beskrivs hur man går till väga för att stödja det finska eller svenska språket hos ett barn under skolåldern med ett främmande språk som modersmål eller ett flerspråkigt barn.

5. STÖD FÖR BARNETS UTVECKLING OCH LÄRANDE

I småbarnspedagogiken ska barnets utveckling och lärande stödjas på ett sätt som motsvarar barnets behov. För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och då barnet börjar i förskoleundervisningen.

5.1 Principerna för stöd

Stöd för utveckling och lärande är en del av den kvalitativa verksamheten inom småbarnspedagogiken och riktar sig till alla de barn som är i behov av stöd. Inom småbarnspedagogiken ska man identifiera barnets behov av stöd och ordna det på ett ändamålsenligt sätt då behov av stöd uppstår, vid behov genom mångprofessionellt samarbete. Genom tillräckligt tidigt och rätt riktat stöd kan man främja barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Samtidigt kan man förebygga problem och förhindra att problemen växer och blir allt mer komplexa. Stödet för barnets utveckling och lärande ordnas som en del av den dagliga verksamheten i barnets småbarnspedagogiska enhet.

Stödet ska ordnas utgående från barnets styrkor och behov av stöd för utveckling och lärande. Stödet för utveckling och lärande ska omfatta såväl lösningar som möter barnens individuella behov som lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna. I den småbarnspedagogiska verksamheten ska personalen se till att alla barn känner sig accepterade som individer och som medlemmar i gruppen. Genom att uppmuntra barnet och ge barnet möjligheter att lyckas stöds utvecklingen av barnets positiva självbild.

Samarbete mellan barnet, vårdnadshavaren, personalen och specialläraren inom småbarnspedagogiken samt övriga sakkunniga, som arbetar med familjen, är viktigt för att barnets behov av stöd ska identifieras och när stödet planeras, genomförs och utvärderas. Speciallärarens uppgift är att identifiera barnets individuella behov, att bedömma behovet av olika utredningar och undersökningar samt att planera för hur olika stödinsatser ordnas. Specialläraren stöder och handleder barngruppens personal, som ansvarar för att stödja barnets utveckling och lärande i vardagen.

För ett barn på daghem eller i familjedagvård ska behovet av stöd antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. I planen antecknas ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet för barnets utveckling och lärande samt stödåtgärderna och hur de ska genomföras och utvärderas.

5.2 Samarbete med barnet, vårdnadshavaren och andra sakkunniga i samband med stöd

Småbarnspedagogiken ska ordnas i samarbete med barnet och vårdnadshavaren, så att varje barn får ta del av fostran, undervisning och vård enligt sin utveckling och sina behov. Barnet ska delta i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med sin ålder och utveckling.

Vårdnadshavaren ska kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Målen med stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet. Med hänsyn till barnets bästa ska barnet inom den småbarnspedagogiska verksamheten få det stöd barnet behöver för sin utveckling och sitt lärande, även om vårdnadshavaren inte förbinder sig att samarbeta.

Det mångprofessionella samarbetet spelar en central roll när det gäller att stödja barnets uppväxt, utveckling och lärande hos ett barn i behov av stöd. Det är viktigt att de lokala tjänsterna för barn och familjer utgör en ändamålsenlig helhet då stödet för barnet ordnas. Småbarnspedagogikens viktigaste samarbetsparter är hälsovårdarna på rådgivningen, hälsocentralspsykologen, psykiatriska sjuksköterskan för barn och unga, socialarbetarna och privata serviceproducenter, såsom talterapeuter, ergoterapeuter och fysioterapeuter. Den mångprofessionella stödgruppen för barnets uppväxt fungerar som stöd för personalen och sammankommer minst en gång per verksamhetsperiod. Stödgruppens mål är att i samarbete planera och utvärdera barnets behov av stöd och stödåtgärder.

Det mångprofessionella samarbetet utgår från barnets bästa. Vi har överenskomna samarbetsrutiner och principer för när ett barns ärenden behandlas med barnskyddet, familjerådgivningen och annan socialservice. Mångprofessionellt samarbete ordnas i första hand med vårdnadshavarens samtycke. Bestämmelserna om informationsutbyte och sekretess ska följas i samarbetet.

Svårt handikappade barn, barn med försenad utveckling, barn med störningar i känslolivet och sjuka barn kan behöva förlängd läroplikt. Beslut om förlängd läroplikt fattas i allmänhet innan läroplikten börjar. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om hur den förlängda läroplikten ordnas i praktiken. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om beslut i anknytning till förlängd läroplikt och olika alternativ att ordna förlängd läroplikt.

5.3 Stödarrangemang

Deltagandet i den småbarnspedagogiska verksamheten lägger en god grund för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Svårigheter ska förebyggas genom olika pedagogiska arrangemang och arbetssätt. Sådana är till exempel systematisk differentiering av verksamheten, flexibel gruppindelning och anpassning av lärmiljöerna. En tydlig dagordning och rytm i de dagliga aktiviteterna stödjer alla barn.

Barnet kan behöva endast lite stöd under en kort tid. Då kan det räcka med enskilda stödformer eller arrangemang för att påverka situationen så snabbt och på ett så tidigt stadium som möjligt. En del barn behöver omfattande och regelbundet stöd eller flera stödformer som kompletterar varandra samtidigt.

Inom Lovisas småbarnspedagogik används en **trestegsmodell**, då stödet för barnets fostran och lärande ordnas. Stödet kan växla mellan allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd. De väsentliga skillnaderna mellan stödets olika nivåer anknyter till hur individualiteten, specialpedagogiska kompetensens roll, stödets intensitet och mångprofessionella samarbetet betonas. Det att specialpedagogiken ökar syns i att speciallärares roll är större på de högre nivåerna, likaså i att specialundervisningen träder in som ett sätt att stöda barnet. Bedömningen av hur mycket stöd barnet behöver grundar sig på barnets individuella behov, inte på kategorier som på förhand bestämts, som till exempel diagnoser.

Allmänt stöd

Alla barn har rätt till allmänt stöd. I det allmänna stödet beaktas barnens individuella skillnader i utveckling, lärande, temperament och intressen. Varje barn har rätt till stöd för växandet och lärandet. Att ge allmänt stöd är alla pedagogers uppgift och det hör till all verksamhet inom småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogerna möter barnet med acceptans och förståelse. Utmanande faser hör till barnets utveckling. Därför är det viktigt att känna till barnets normala utveckling och de risker som därtill hör. Det här förutsätter att pedagogernas grundläggande kompetens upprätthålls och stärks samt en positiv inställning till de möjligheter som finns att växa och utvecklas. Det allmänna stödet handlar om att aktivt stödja barnet i gruppen, bearbeta miljön, samarbeta och aktivt utveckla tillvägagångssätt. I småbarnspedagogikens allmänna stöd har pedagogerna möjlighet att konsultera specialläraren inom småbarnspedagogik och den mångprofessionella stödgruppen för små barn.

Intensifierat stöd

När det allmänna stödet inte räcker till för barnet behövs intensifierat stöd. Intensifierat stöd ordnas för barn som behöver individuellt stöd inom utvecklingens olika delområden och vars behov av stöd är långvarigt. Intensifierat stöd innefattar de allmänna stödformerna, men de effektiveras, specificeras, individualiseras och förverkligas mer intensivt och mer regelbundet under en längre tid. Till intensifierat stöd hör förutom pedagogiska åtgärder, handledning och konsultation av speciallärare inom småbarnspedagogik, strukturella stödåtgärder och regelbundet mångprofessionellt samarbete.

Man övergår till intensifierat stöd efter att man tillsammans med barnets vårdnadshavare och pedagoger bedömt och konstaterat att de allmänna stödmetoderna som använts inte räcker till för barnets behov. Det att barnet övergår till att omfattas av intensifierat stöd förutsätter speciallärarkonsultation och eventuellt mångprofessionellt samarbete. Om de pedagogiska åtgärderna inte är en tillräcklig stödform kan gruppen ansöka om strukturella stödåtgärder. Innan gruppen beviljas strukturella åtgärder gör specialläraren en pedagogisk kartläggning. Den specialpedagogiska arbetsgruppen (VEK-gruppen) fattar beslut om strukturella stödåtgärder på basen av denna kartläggning, som kan innefatta minskning av gruppstorleken, resursbarnskötare, speciallärares periodiska stöd eller habiliterande småbarnspedagogik. Resursbarnskötare och

minskning av gruppstorleken får inte vara strukturella stödåtgärder som utesluter varandra utan båda ska vid behov vara möjliga enligt barnets behov.

Det intensifierade stödet planeras för ett enskilt barn i samarbete med föräldrarna, gruppens pedagoger och specialläraren. Under tiden för det periodvisa stödet granskas och utvärderas alla metoder som används och lärmiljöerna samt deras lämplighet för barnet. Inom det intensifierade stödet blir samarbetet mellan de ovannämnda tätare. Det planerade stödet skrivs in i barnets plan för småbarnspedagogik.

Särskilt stöd

Det är fråga om särskilt stöd då barnet har behov av kontinuerligt och individuellt heltidsstöd eller stöd behövs på många delområden inom utvecklingen eller behovet av stöd för ett delområde är mycket stort. Till exempel gravt handikappade barn och barn som har grava neurologiska problem eller grava störningar i känslolivet omfattas av särskilt stöd. Inom särskilt stöd kan alla former av stöd vara i användning och specialundervisning på deltid hör alltid till. Specialundervisningen inom småbarnspedagogiken är ofta kompanjonsundervisning i gruppformat där specialläraren arbetar tillsammans med läraren och andra sakkunniga. Också undervisning i smågrupper och individuell undervisning är möjlig men man ska tänka på att det är viktigt att barnet är del av en grupp och har en kamratgrupp.

Förutsättningen för särskilt stöd inom småbarnspedagogiken är alltid utlåtande från specialistsjukvården och mångprofessionellt samarbete som vårdnadshavarna deltar i. Det planerade stödet skrivs in i barnets plan för småbarnspedagogik.

Specialläraren inom småbarnspedagogiken och VEK-gruppen förbereder beslutet om särskilt stöd. Beslutet om särskilt stöd fattas av chefen för småbarnspedagogiken. Beslutet om särskilt stöd gäller i huvudsak barn som fått beslut om förlängd läroplikt. När man bedömer behovet av förlängd läroplikt beaktar man den synpunkt som vårdnadshavarna, de personer som undersöker och habiliterar barnet samt barngruppens lärare eller speciallärare har om barnet och barnets behov av stöd. I Lovisa bereder den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken beslutet om förlängd läroplikt i samarbete. Det särskilda stödets uppgift är att erbjuda individuellt planerat och genomfört stöd för utvecklingen och inlärningen.

ALLMÄNT STÖD – KVALITATIV PEDAGOGISK VARDAG

- Pedagogens trygga och aktiva, sensitiva närvaro
- Se till att barnet får en god grundvård och handledning, en fungerande pedagogisk vardag
- Anpassa lärmiljön
- Smågrupper
- Stegvisa förflyttningssituationer
- Stöda jag-bilden, Se det goda-metoden
- Förtydliga verksamhetens instruktioner och stöda självreglering
- Stöda kamratförhållanden (kompisväskan och andra metoder för att stärka sociala och känslomässiga färdigheter)
- **Använda bilder**
- S2-undervisning
- Konsultera ambulerande speciallärare inom småbarnspedagogik

INTENSIFIERAT STÖD

- Ett ökat, fortlöpande och regelbundet behov av stöd
- Alternativa kommunikationsmetoder används regelbundet (bilder, stödtecken)
- Habiliterande smågrupper
- Konsultation av speciallärare inom småbarnspedagogik och eventuell specialundervisning på deltid
- Individuella inlärningsmetoder enligt barnets behov
- Vid behov en strukturell åtgärd; minskning av barngrupp / resursbarnskötare / tidvist stöd

SÄRSKILT STÖD

- Heltidsbehov av stöd
- Specialundervisning på deltid av speciallärare inom småbarnspedagogik
- Uppmärksamma och stöda barnet i vardagliga situationer
- Stark strukturell stödåtgärd; minskning av barngruppen / resursbarnskötare

ORONS STIG

5.4 Barnets plan för småbarnspedagogik i samband med stöd

Barnets behov av stöd, stödåtgärderna och hur de ska genomföras samt ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller stödet ska antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Läraren inom småbarnspedagogik ansvarar för att göra upp och utvärdera planen i samarbete med specialläraren inom småbarnspedagogik, den övriga personalen och barnets vårdnadshavare. När planen görs upp och utvärderas ska vårdnadshavarens och barnets delaktighet stödjas. Barnets åsikt ska klargöras och beaktas då planen görs upp och utvärderas.

Stödet ska utvärderas och planen ska granskas minst en gång om året. Stödets inverkan ska utvärderas regelbundet och planen ska ändras vid behov. Hur målen för verksamheten har uppnåtts ska antecknas i planen och målen ska ändras så att de motsvarar det nya behovet. Om behovet av stöd och stödåtgärderna har upphört ska detta antecknas i planen. En bedömning av barnets behov av stöd görs också alltid då barnet börjar i förskoleundervisningen. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan föreskrivs om stöd för barnets växande och lärande för barn i förskoleundervisningen.

Då ett barn får stöd för sin utveckling och sitt lärande ska det i barnets plan för småbarnspedagogik, antecknas följande:

Pedagogiska och strukturella lösningar

- lösningar som gäller lärmiljöerna
- lösningar angående personaldimensioneringen och gruppstrukturen
- lösningar i anslutning till barnets stöd, till exempel differentiering av verksamheten, individuell handledning, smågruppsverksamhet eller användning av tecken och bilder
- tolkningstjänster samt användning av hjälpmedel

Samarbete och tjänster som stödet förutsätter

- samarbetet med barnet och vårdnadshavaren
- ansvarsfördelningen när det gäller hur barnets stöd genomförs
- tjänsterna som tillhandahålls av specialister, till exempel speciallärare inom småbarnspedagogik
- handledningen och konsultationen av sakkunniga inom social- och hälsovården
- eventuella transportarrangemang och vem som ansvarar för dem

Uppföljning och utvärdering av stödet

- uppföljningen av hur målen har nåtts
- utvärderingen av stödåtgärdernas effekt och tidpunkterna för utvärderingen

6. UTVÄRDERING OCH UTVECKLING AV VERKSAMHETEN

Syftet med utvärderingen av den pedagogiska verksamheten är att utveckla småbarnspedagogiken och förbättra förutsättningarna för barnens utveckling och lärande. Barnens planer för småbarnspedagogik är en del av detta uppdrag. Chefen för småbarnspedagogik ansvarar för uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av Lovisas plan för småbarnspedagogik.

Olika metoder används vid utvärderingen på kommun- och enhetsnivå. Lovisas småbarnspedagogik deltar i de nationella utvärderingarna som görs av Nationella centret för utbildningsutvärdering. Utöver de nationella utvärderingarna görs också utvärdering på lokal nivå. Det är viktigt att våra lokala beslutsfattare, vårdnadshavarna och personalen inom småbarnspedagogiken har aktuell information om hur småbarnspedagogiken genomförs och om dess kvalitet. Barnen och deras vårdnadshavare ges vartannat år möjlighet att delta i utvärderingen av småbarnspedagogiken. De centrala resultaten av utvärderingarna publiceras på peda.net.

Personalens målinriktade och systematiska självvärdering har en central roll i att upprätthålla och utveckla kvaliteten inom småbarnspedagogiken. Utvärderingen fokuserar på bland annat personalens kommunikation med barnen, stämningen i gruppen, hur enhetens ledarskap uppfattas, pedagogiska arbetssätt, verksamhetens innehåll och lärmiljöerna.

Under år 2020 utvärderar personalen inom småbarnspedagogik samspelet mellan personalen och barnet utgående från följande kvalitetsindikatorer:

- Samspelet är positivt, hänsynstagande, uppmuntrande och varmt. Personalen är engagerad i barn och barngruppen.
- Personalen arbetar sensitivt och lägger märke till barns initiativ samt beaktar dem på ett sätt som stöder barns delaktighet och verksamhet.
- Personalen tar hänsyn till alla barn i gruppen och förstår barns olika sätt att uttrycka sig på.

Indikatorerna är tagna ur NCUs utarbetade kvalitetsindikatorer som finns dokumenterade i Grunder och rekommendationer samt kvalitetsindikatorer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet. Indikatorerna stöder småbarnspedagogikens högklassiga kvalitet och utvecklingen av dess verksamhet. För varje indikator har vi öppnat flera konkreta kriterier som gör det lättare för oss att utvärdera om vi arbetar mot målen eller har vi ännu har behov av att förbättra. Varje medlem i personalen utvärderar sig själv och därefter deltar hen i hela teamets gemensamma utvärdering där teamet utvärderar sitt arbete tillsammans med daghemsföreståndaren som ansvarar för pedagogik och kunder.

Utvärderingen på individnivå innebär utvärdering av hur barnens planer för småbarnspedagogik genomförs. Det är alltid viktigt att utvärdera genomförandet av barnets plan för småbarnspedagogik innan den uppdateras eller en ny plan utarbetas. I samband med utvärderingen ska barnet, vårdnadshavaren och personalen fundera över hur verksamhetens mål och de överenskommelser som man gemensamt skrivit in i planen har beaktats och uppnåtts i verksamheten inom

småbarnspedagogiken. Utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik är också ett sätt att stödja barnets lärande och välbefinnande.

Utvecklingsprojekt under verksamhetsperioden 2020-2021

- Småbarnspedagogiken i rörelse
- Magiskt digiskoj
- Periodvist stöd
- Erövra Språket

FRÅGOR TILL BARNEN!

1. Vad vill ni göra på dagis?
2. Vad vill ni lära er på dagis?
3. Hur får man barnen att följa reglerna?
4. Vad borde barn få bestämma?
5. Finns det något som gör er rädda på dagis?
6. Vad borde vi vuxna tänka på, så att barnen skulle ha det bra?

VANLIGASTE SVAREN

BILAGA 1 GRUPPENS VERKSAMHETSPLAN

VERKSAMHETSPERIOD: -

BESKRIVNING AV BARNGRUPPEN

Barngruppens storlek och åldersstruktur:

Förändringar i barngruppen (datum- hurdan förändring): / 20

Utformning av smågrupper:

Ändringar i utformningen av smågrupper (datum) / 20

Barngruppens personal (namn, yrke):

Förändringar i personalen (datum): / 20

Resursbarnskötarens arbetsuppgifter i gruppen:

Gruppens projekt eller tema för den kommande verksamhetsperioden:

PRINCIPER FÖR FÖRVERKLIGANDET AV SMÅBARNSPEDAGOGIK
BARNENS INDIVIDUELLA BEHOV - Hurdana individuella behov har gruppens barn (språk och växelverkan, motorik, socioemotionella, arbetsförmåga, kognitiva färdigheter, vardagsfärdigheter, barnets hälsa, familjesituation, mångkultur)? - Vilka krav ställer barngruppens egenskaper och barnens individuella behov på verksamheten? - Hurdan verksamhet passar de här barnen? Hur har stödet ordnats? - Hurdan verksamhetsmiljö bygger vi upp för den här barngruppen (utrymmen, aktiviteter)
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM (Obs! Lovisas plan för småbarnspedagogik, anteckningar från barnets plan samt föräldrarnas och barnens perspektiv)
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
ANKOMST- OCH AVHÄMTNINGSSITUATIONERNA - Hur tar vi emot barnet och familjen på morgonen, hur tar vi avsked på eftermiddagen? - Vad behöver uppmärksammas i arbetsfördelningen? - Vilka är principerna för utbyte av information?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
GRUNDEVÅRDSITUATIONERNA - Måltider - Dagssömn - På- och avklädning - Hygienlära (toalettbesök, att ta hand om sig själv och vardagskompetens) - Förflyttningssituationer
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
ATT STÖDA VÄXELVERKAN - Hur bemöter vi barnet? - Hur stöder vi barnet i växelverkan? - Hur främjar vi barnets välmående och känsla av trygghet? - Blir barnet i gruppen sett och hört? Blir föräldern hörd?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM

UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
ATT FÖREBYGGA MOBBNING OCH INGRIPA VID FÖRESKOMST AV MOBBNING - Vad är mobbning? En gemensam syn på mobbning - Metoder för att förebygga mobbning (hur vi går till väga) - Metoder för att ingripa i mobbning (när, hur och i vilka situationer ingriper vi)
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM (Obs! Planen för förebyggande av och ingripande i mobbning)
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
BARNENS DELAKTIGHET - Hur stärker vi delaktighetskulturen och säkerställer barnens möjligheter till att delta i planeringen av verksamheten samt påverka saker som berör dem?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
FÖRVERKLIGANDET AV SMÅGRUPPSVERKSAMHET - Principer för gruppindelning (hurdana grupper) - Den vuxnas roll och barnens villkor i smågrupperna - Tidtabell, organisering och arbetsfördelning
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
LEKEN - Hur ger vi barnen möjlighet till långvarig lek? - Hur många barn i gruppen, behöver vuxenhandledning utöver det vanliga? - Hur lär vi ut lek? - Hur betonar vi leken, och beaktar vikten av att berika lekens innehåll i planeringen? - Hur ordnar vi barnens lekmiljö och lekredskap? - Har vi t.ex. pedagogiskt uttänkta lekområden? Vi lekar är bestående och vilka ombytliga?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM

RÖRELSE - Planeringen av en miljö som motiverar till rörelse: utrymmen inom- och utomhus, redskap osv. - Regler och principer som främjar rörelse. - Möjlighet till ledd rörelse (var, hur ofta, vem leder, barnens delaktighet i planeringen osv.) - Möjligheten till mångsidig spontan rörelse - Observering av motorik (hur, hur ofta, utbyte av information)
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
UTFORSKANDET - Planering av miljön: verksamhetens material och redskap (inom- och utomhus), användning av närmiljön - Att värdesätta barnens frågor och funderingar, att lyssna, dokumentera och använda informationen i planeringen och förverkligandet av större projekt som stöder inläringen
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
SPRÅKETS UTVECKLING OCH UTTRYCKSFÖRMÅGAN - Att uttrycka och identifiera sina egna känslor - Att illustrera och klä den vardagliga verksamheten i ord, barnens egna berättelser, sagotering, litteratur, rim- och ramsor osv. - Hur stöder vi, hur uppmärksammar vi språket i vardagen?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
SMÅBARNSPEDAGOGIKENS LÄROMRÅDEN
MINA MÅNGA UTTRYCKSFORMER - Hur möjliggör, uppmuntrar och utvecklar vi barnens musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga? - Hur möjliggör vi barnets delaktighet i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av kreativa processer? - Hur använder vi lärmiljöerna mångsidigt?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM

SPRÅKENS RIKA VÄRLD - Hur stöder vi utvecklingen av barnets språkliga färdigheter, samt stärker barnets intresse och nyfikenhet för det talade språket, läsning och för skrivandet? - Multilitteracitet
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
JAG OCH MIN GEMENSKAP - Hur stärker vi barnets kapacitet att förstå sin omgivning och dess mångfald (historia, nutid, framtid)? - Beträktning ur olika perspektiv: historiskt-, samhälleligt-, etiskt och åskådning
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
JAG UTFORSKAR MIN OMGIVNING - Hur stöder vi utvecklingen av och intresset för barnens matematiska tänkande? - Hur ger vi barnen möjlighet och stöd i utforskandet av omgivningen samt förståelsen för tillhörande begrepp och fenomen? - Hur ger vi barnen möjlighet att bekanta sig med olika teknologiska lösningar och redskap?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
JAG VÄXER, RÖR PÅ MIG OCH UTVECKLAS - Hållbar utveckling, motion, matvanor, rimlig konsumtion, helhetsmässigt välmående och hälsa, säkerhetsfrågor
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
PEDAGOGISK DOKUMENTATION - Vem, hur, hur ofta observeras? - På vilka sätt dokumenterar vi barnens uppväxt, utveckling, inläring och verksamhet?

- Hur används dokumenteringen i planeringen- och utvärderingen av verksamheten och verksamhetsmiljön? - Pedagogisk dokumentation som en arbetsmetod tillsammans med barnen?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
SAMARBETE I PRAKTIKEN - Vad anser vi att är viktigt? - Hur bygger vi upp ett förtroende? - Hur hör vi föräldrar? - Hurdan är föräldrarnas delaktighet i planeringen och utvärderingen? - Hurdant är det sektorsövergripande samarbetet med övriga parter?
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM
TEAMARBETET - Att förbinda sig till teamets arbete och överenskommelser - Att ge och ta emot feedback - Att tala om svåra saker - Gruppens möten och förfaringssätt vid beslut - Planeringen av arbetet och ansvarsområden - Undantagssituationer - Informering - Utvärdering
SÅ HÄR GÖR VI I VARDAGEN/DATUM
UTVÄRDERING OCH UPPDATERING/DATUM

BILAGA 2 BARNETS PLAN FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIK

Sekretessbelagd
Lag om småbarnspedagogik (540/2018) 40 § 3 mom

1. Basuppgifter

Barnets namn	Födelsetid
Barnets modersmål och det planerade skolspråket	
Enhet för småbarnspedagogik	
Vårdnadshavare/Laglig företrädare	
Vårdnadshavarens/Vårdnadshavarnas/den lagliga företrädarens kontaktuppgifter	
Ytterligare kontaktinformation	

2. Uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik – datum

2.1	Ansvarsperson och ansvarspersonens kontaktuppgifter
2.2	Övriga anställda och/eller sakkunniga som deltagit i uppgörandet av planen
2.3	Beskrivning av hur barnets perspektiv och åsikter har beaktats
2.4	Beskrivning av hur vårdnadshavarnas synpunkter beaktas och hur samarbetet har ordnats

3. Utvärdering av hur målen och åtgärderna genomförts i barnets eventuella tidigare plan för småbarnspedagogik

3.1 Beskrivning av hur målen uppnåtts
3.2 Övriga kommentarer om barnets tidigare plan för småbarnspedagogik

4. Mål för den pedagogiska verksamheten och åtgärder för att uppnå målen.

Målen och åtgärderna ska omfatta den helhet som består av fostran, undervisning och vård.

4.1 Beskrivning av barnets styrkor, intressen och behov samt hur de beaktas	
4.2 Mål för den pedagogiska verksamheten	4.3 Åtgärder och metoder för att uppnå målen
Pedagogiska:(lärmiljö, stödformer för barnet, samarbete och ansvarsområden)	Arrangemang som stöder barnets välmående: (terapi och familjens behov av stöd)
4.4 Eventuella andra behov av stöd för barnets utveckling och lärande samt överenskomna stödåtgärder (t.ex. S2)	
☐ intensifierat stöd, datum ☐ särskilt stöd, datum	
Strukturella stödåtgärder som barnet beviljats	
4.5 Preciseringar under verksamhetsperioder enligt barnets behov (punkterna 4.2, 4.3, 4.4, 4.5)	
datum/anm.	

datum/anm.
datum/anm.
datum/anm.

5. Andra omständigheter som ska beaktas för att stödja barnets välbefinnande

5.1 Barnets kulturella och åskådningsmässiga bakgrund
5.2 Andra omständigheter

6. Eventuella andra dokument och planer som har använts vid uppgörande av barnets plan för småbarnspedagogik (t.ex. läkemedelsplanen)

--

7. Datum för uppföljning och utvärdering av planen (plan för fortsättningen, när nästa träff för utvärdering är)

Datum

8. Överföring av uppgifter

--

BILAGA 3 PLAN FÖR LÄKEMEDELSBEHANDLING INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Som grund och källor för planen är den av social- och hälsovårdsministeriet år 2007 utgivna handboken *Säker läkemedelsbehandling, Nationell handbok för genomförande av läkemedelsbehandling inom social- och hälsovården* samt SHM:s kommuninfo 3.10.2012.

Planen för läkemedelsbehandling har utarbetats i samarbete mellan småbarnspedagogiken och hälsovården i Lovisa och Lapträsk. Planen togs i bruk 1.8.2013 och uppdateras i takt med ändringar i rekommendationerna eller med minst fem års mellanrum. Planen utgör en del av enhetens säkerhetsplan. I daghem och inom familjedagvård sker läkemedelsbehandlingen av barn i olika verksamhetsmiljöer och av anställda med varierande utbildning.

Verksamhetsenheter där läkemedelsbehandlingen utförs av andra än yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården betecknas i handboken *Säker läkemedelsbehandling* som atypiska sektorer som utför läkemedelsbehandling. En person, som saknar utbildning i läkemedelsbehandling, kan i enskilda fall eller enligt en individuell plan och en erforderlig tilläggsutbildning delta i förverkligandet av läkemedelsbehandling, som ges på naturlig väg (mun, näsa, ögon, öron, ändtarm) eller injiceras under huden.

1. MEDICINERING INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Ansvar för läkemedelsbehandlingen av ett barn vilar på den läkare som ansvarar för barnets vård, och medicinering av barnet sker i första hand hemma.

Inom småbarnspedagogiken kan man undantagsvis ge av läkaren ordinerade läkemedel, om de ska intas på dagtid eller om läkemedlen inte kan ges på någon annan tid. Medicineringen inom småbarnspedagogiken är till största delen av tillfällig art och/eller ges symtomenligt.

Enligt den bedömning av hur brådskande vårdbehovet är, kan situationerna indelas i följande kategorier:

1. Krav av omedelbar behandling
 - behandling av anafylaktisk reaktion (plötslig, allergisk, chockartad reaktion) (Epipen)
 - behandling av insulinchock
 - behandling av kramper (feberkramper, epilepsi).
2. Vård och läkemedelskur som lindrar tillfälliga symtom
 - vård av andnöd som förekommer vid astma, läkemedel som vidgar luftrören ges enligt förutbestämd plan.
3. Behandling av kronisk sjukdom
 - insulinbehandling vid diabetes
 - vårdande läkemedel för astma
 - annan långtidsmedicinering

2. ANSVAR, SKYLDIGHETER OCH ARBETSFÖRDELNING I SAMBAND MED BARNETS LÄKEMEDELSBEHANDLING

Ansvarig läkare

- ansvarar för den medicinska verksamheten inom social- och hälsovårdsväsendets enheter
- ansvarar för att upprätta och genomföra en handlingsplan för läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogiken samt för att organisera dess uppföljning

- godkänner planen för läkemedelsbehandling inom småbarnspedagogiken
- bestämmer om tillstånd i anslutning till läkemedelsbehandling
- uppföljer, upprätthåller och utvecklar kunnandet för läkemedelsbehandling hos personalen inom småbarnspedagogiken.

Daghemsföreståndaren, med ansvar för pedagogik och kunder

- ansvarar för att planen för läkemedelsbehandling förankras i verksamheten
- ansvarar för att den vårdande instansen kontaktas för att en barnspecifik handlingsplan för läkemedelsbehandling uppgörs i samarbete med den läkare/skötare som har expertis om barnets läkemedelsbehandling samt med en personalrepresentant från småbarnspedagogiken
- ansvarar för förvaringen av sekretessbelagda dokument eller uppgifter i enlighet med givna bestämmelser
- ansvarar för att hela personalen i enheten känner till att det finns ett barn som behöver återupplivningsläkemedel samt var läkemedlen för återupplivning och doseringsanvisningarna förvaras
- ser till att enheten har ändamålsenliga och säkra förvaringsställen för barnens läkemedel
- behandlar felanmälningar vid läkemedelsbehandling som införts på WPro-programmet och går igenom situationen med personalen på basen av felanmälningen där läkemedel getts felaktigt

Anställda inom småbarnspedagogiken

- i den mån uppgifterna i handlingsplanen för läkemedelsbehandling är nödvändiga för att ordna småbarnspedagogik antecknas de i barnets plan för småbarnspedagogik.
- ansvarar för medicinering av ett barn i sin egen barngrupp efter att ha fått introduktion och tillstånd till läkemedelsbehandling
- för in felanmälning vid läkemedelsbehandling i WPro-programmet och meddelar vårdnadshavarna om det har hänt en feldosering
- försäkrar sig om att läkemedlen som ges på naturlig väg doseras såsom överenskommits på förhand
- bedömer för sin egen del hurdan verkan läkemedelsbehandlingen har på barnet och informerar vårdnadshavarna om sina iakttagelser
- ser till att barnets eventuella läkemedel tas med på utflykter
- ansvarar för rätt och trygg förvaring av barnets läkemedel
- är skyldig att meddela, om arbetsuppgiften som hen ålagts känns för svår, varvid arbetsgivaren är skyldig att ordna tilläggsintroduktion
- för dagligen bok över de läkemedel som tilldelats barnet, på blanketten "Dagbok för barnets läkemedelsbehandling" enligt gemensamt överenskomna principer (ett dokument blir kvar på daghemmet)
- alla vuxna i enheten är ansvariga för första hjälp i nödsituationer

Barnets vårdnadshavare

- informerar personalen om sitt barns sjukdom och läkemedelsbehandlingen
- informerar personalen skriftligt ifall doseringsanvisningarna för läkemedlet ändrats på läkarordination
- ansvarar för informationen vid byte av plats inom småbarnspedagogiken

- ansvarar för att barnets mediciner levereras i ursprungsförpackningar till daghemmet och från daghemmet hem

3. INDIVIDUELL PLAN FÖR BARNETS LÄKEMEDELSBEHANDLING

Vårdnadshavarna informeras om behovet av att en individuell handlingsplan för barnets läkemedelsbehandling uppgörs i samband med att en plats inom småbarnspedagogiken beviljas. Handlingsplanen uppgörs tillsammans med t.ex. en skötare från den vårdande instansen, en personalrepresentant från småbarnspedagogiken och med barnets vårdnadshavare.

När handlingsplanen görs upp, överväger man behovet av att uppfölja medicineringen och barnets hälsotillstånd samt i vilken omfattning och med vilka åtgärder det är möjligt att tillgodose dessa behov, till exempel

- hurdan kompetens behövs, vem utbildar, vem utbildas
- hur säkerställs tillräcklig kompetens hos dem som ger läkemedel
- hur man gör sig av med läkemedel eller använda instrument

I samband med att man gör upp en individuell handlingsplan för barnets läkemedelsbehandling ska det även bedömas om barnet behöver särskild vård och -fostran eller om vården kräver ökade personalresurser.

I den mån uppgifterna i den individuella handlingsplanen för läkemedelsbehandling är nödvändiga för att ordna småbarnspedagogik antecknas de i barnets plan för småbarnspedagogik.

En individuell handlingsplan för barnets läkemedelsbehandling görs upp i följande situationer:

- Man vet att barnet behöver omedelbar medicinering i vissa situationer (t.ex. risk för anafylaktisk chock, kramper)
- Barnet har en kronisk sjukdom, för vilken han eller hon behöver regelbunden av en utomstående genomförd medicinering under dagen
- Barnet har en sjukdom där läkemedelsbehandlingens verkan ska följas upp under dagen
- I samband med kortvariga läkemedelskuror används endast blanketten "Dagbok för barnets läkemedelsbehandling"

I barnets individuella handlingsplan för läkemedelsbehandling antecknas:

- vilken sjukdom eller vilket symtom det är fråga om
- när läkemedelsbehandling behövs
- var läkemedlet förvaras
- hur läkemedlet ges
- doseringsanvisningar för läkemedlet
- ansvarspersoner
- vilka andra åtgärder, förutom medicinering, som situationen förutsätter:
 - iakttagande av symtom som bör följas upp
 - övriga åtgärder som anknyter till medicineringen (t.ex. mätning av blodsockret)
 - meddelande till vårdnadshavarna
 - konsultering av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Vid långvarig läkemedelsbehandling följs den praxis som överenskommits med vårdnadshavarna och/eller hälso- och sjukvården. Om barnet vid kortvariga läkemedelskuror behöver medicineras under dagen, ges medicinen i första hand av barnets egenvårdare, den ordinarie personalen eller en

representant för personalen som är insatt i barnets situation. Läkemedlet ges enligt vårdnadshavarnas skriftliga anvisningar.

4. FÖRVARING AV BARNETS LÄKEMEDEL

Det rekommenderas att läkemedel som barnen behöver förvaras separat från det medicinskåp som är avsett för personalen. De läkemedel som ska förvaras i kylskåp, förvaras i en tillslutbar ask separat från livsmedel. Varje läkemedelsförpackning ska förses med barnets namn. Barnens läkemedel förvaras i enlighet med förvaringsinstruktionerna i rätt temperatur och oåtkomligt för barn.

5. ATT SÄKERSTÄLLA OCH UPPRÄTTHÅLLA KUNNANDET FÖR LÄKEMEDELSBEHANDLING

Inom småbarnspedagogiken är huvudregeln, att läkemedelsbehandling utförs av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som fått utbildning för detta.

Närvårdare är yrkesutbildade personer med skyddad yrkesbeteckning och deras kunnande upprätthålls vid behov, till exempel när ett kroniskt sjukt barn börjar inom småbarnspedagogiken.

En anställd inom småbarnspedagogiken, till exempel **en lärare, barnskötare eller familjedagvårdare**, som inte utbildats inom hälsovårdsområdet, kan genomföra läkemedelsbehandling som en läkare har ordinerat barnet och som ges på naturlig väg (t.ex. via munnen) eller injiceras under huden (t.ex. insulin). Då baserar sig läkemedelsbehandlingen på arbetstagarens samtycke, utbildning samt tilläggsutbildning och på barnets individuella läkemedelsplan. En arbetstagare utan utbildning inom hälsovårdsområdet har inte skyldighet att genomföra läkemedelsbehandling. Vårdnadshavarna bör vara medvetna om vem som genomför läkemedelsbehandlingen inom småbarnspedagogiken.

Personalens kunnande gällande ett enskilt barns läkemedelsbehandling och vårdåtgärder säkras genom tillräcklig introduktion och handledning som ges av barnets vårdnadshavare och vid behov av sakkunniga. Kunnandet hos de anställda inom småbarnspedagogiken, som ger medicin som injektion under huden, ska säkerställas genom ett fristående yrkesprov. Yrkesprovet tas emot av en yrkesutbildad hälsovårdare eller sjukskötare. Arbetsgivaren ska vid behov ordna introduktion och tilläggsutbildning för de anställda inom småbarnspedagogiken. Den som introducerat ger ett skriftligt intyg över deltagandet i utbildningen och över deltagarens tillräckliga färdigheter.

6. ANSVARSFRÅGOR

Den läkare som ger det skriftliga intyget ansvarar för att den som medicinerar har fått den introduktion och utbildning som läkemedelsbehandlingen förutsätter. Läkaren ansvarar för att utbildningen motsvarar kompetenskraven för den i frågavarande läkemedelsbehandlingen, och att kompetensen hos den som medicinerar har säkrats genom ett fristående yrkesprov. Den som tar emot yrkesprovet är ansvarig för att säkerställa kunnandet i läkemedelsbehandlingen. Den som ger medicin ansvarar själv för att han eller hon gör det enligt läkarordination, sin utbildning, sitt yrkesmässiga ansvarsområde eller enligt det avtal som gjorts om läkemedelsbehandling och arbetsenhetens plan för läkemedelsbehandling.

7. ATT ANTECKNA OCH BEDÖMA AVVIKELSE SITUATIONER VID LÄKEMEDELSBEHANDLING

Barnets vårdnadshavare informeras om de avvikelser som skett vid läkemedelsbehandlingen och som har inverkan på barnets hälsa, till exempel då ett barn har fått för mycket eller för lite läkemedel, man har glömt att ge läkemedlet eller barnet har kastat upp läkemedlet. Personalen rapporterar händelsen till vårdnadshavarna och gör en felanmälan i WPro-programmet. Daghemsföreståndaren behandlar inkomna felanmälningar. Varje avvikelssituation behandlas i enheten av dem som varit involverade.

BILAGA 4 PLAN FÖR FÖREBYGGANDE AV OCH INGRIPANDE I MOBBNING

1. Vad är mobbning?

För att kunna förebygga och ta itu med mobbning är det viktigt att veta vad mobbning egentligen är. Vi har valt att i denna plan ta upp två olika definitioner som kompletterar varandra.

”En person är mobbad när han/hon, upprepade gånger och under en viss tid blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer.” (Olweus 1973)

”Mobbning är ett aggressivt beteende med vilket man gör någon illa fysiskt eller psykiskt och att handlingarna är återkommande, avsiktliga och riktar sig mot en försvarslös.” (Salmivalli 2003)

Det är viktigt att också komma ihåg att även enskilda påhopp kan orsaka rädslor hos offret om att i framtiden bli utsatt för mobbning. (Hamarus 2006).

2. Skillnad på mobbning och konflikt

Som vuxen ska man kunna skilja på mobbning och konflikt. Men för att aktivt förebygga mobbning är det viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken alltid ingriper i barnens konfliktsituationer, oberoende om det är frågan om mobbning eller konflikt.

I konflikter och gräl är det frågan om två relativt jämnstarka individer som är av olika åsikt eller grälar med varandra. Då det handlar om mobbning är däremot den ena parten i underläge och den mobbade parten har svårt att försvara sig mot det negativa beteende som riktas mot hen.

I mobbningsfall är det frågan om maktobalans mellan den mobbade och den som mobbar. Detta kan t.ex. betyda att den som mobbar är fysiskt större eller starkare, är bättre på att uttrycka sig verbalt, är äldre, har flera vänner eller högre ställning i gruppen, vet om den mobbades svagheter och får stöd av den övriga gruppen. Denna maktobalans behöver inte nödvändigtvis vara ett faktum, utan det kan också hända att den mobbade bara upplever situationen som sådan. (Pepler, Graig & Connolly, 1997)

3. Mobbningsens olika former

Det finns olika definitioner av mobbning. Enligt Höistad (2005) kan mobbningen indelas i tre olika kategorier, d.v.s. i fysisk, psykisk och verbal mobbning. Perren (2000) däremot anser att mobbning även kan vara objektrelaterad.

Fysisk	Psykisk	Verbal	Objektrelaterad
Slå Sparka Hålla någon fast mot hens vilja Knuffa Nypa Riva andras kläder Bita Dra i håret	Grimasera Olika gester Stänga ut ur gemenskapen Vända ryggen till Irritera Försöka sår Utpressning	Hota Håna Säga elaka och obehagliga saker	Man gömmer eller söndrar andras saker

4. Lagar och förordningar

Inom småbarnspedagogiken följer vi förutom Finlands grundlag också FN:s konvention om barnets rättigheter och planen för småbarnspedagogik.

I 2 kap. 7 § i Finlands grundlag (11.6.1999) står det om rätten till liv, personlig frihet och integritet: *"den personliga integriteten får inte kränkas"*.

I FN:s konvention (FN 1998/2010) om barnens rättigheter konstateras följande om barnets rättigheter:

- *Alla barn har samma rättigheter och är likvärdiga samt att inget barn får diskrimineras* (artikel 2)
- *Alla barn har rätt till skydd mot fysiskt och psykiskt våld* (artikel 19)
- *Barnets rätt till lek, vila och fritid betonas* (artikel 31)

Enligt Grunderna för planen för småbarnspedagogiken har småbarnspedagogiken som uppdrag att skydda och främja barnens rätt till en god och trygg barndom. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras.

5. Förebyggande åtgärder

I denna plan presenteras vad personalen ska komma ihåg och vilka metoder personalen kan använda tillsammans med barnen för att förebygga mobbning. Ett öppet och tryggt samarbete mellan personal, barn och föräldrar är av stor betydelse då det gäller effektivt förebyggande av mobbning men också då det gäller att ta itu med eventuella mobbningsfall.

5.1 Personalen

- Var och en gör sig förtrogen med planen och dess innehåll i sin helhet, för att kunna förebygga och ta itu med konflikter och mobbning då det förekommer.
- Alla vuxna föregår själva med gott exempel. Vi har ett respektfullt beteende mot varandra, både gentemot barn och vuxna.
- Vi ska vara närvarande och medvetna om vad som händer i barngruppen. Detta förverkligas genom att lyssna på barnen och genom att observera barnen och deras lekar.
- Kom ihåg att ge alla barn positiv feedback.

5.2 Personalen tillsammans med barnen

- Diskutera med barnen på åldersenlig nivå om kompisrelationer och mobbning. Hurdan är en god vän? Vad kan barnen göra för att alla ska vara delaktiga i gruppen och ingen blir mobbad? Detta bidrar till att skapa en bra atmosfär i gruppen, stärker barnens sociala kompetens och lär barnen att känna igen och behärska sina känslor. Material om ämnet: Start, Stegvis, Kompisväskan.
- Gå igenom gruppens spelregler tillsammans. Vad är önskat och acceptabelt och vad är mindre önskvärt och icke-acceptabelt?
- Diskutera med barnen om vad de kan göra ifall de upplever att någon mobbar dem. Det är viktigt att betona för barnen att de ska berätta om sina känslor för någon vuxen.
- Varje vuxna är skyldig att ingripa i barnens konflikter, inte bara i de fall man misstänker mobbning.
- Då oönskat beteende förekommer (t.ex. att ett barn retar eller kränker ett annat barn) visar personalen tydligt att detta beteende inte är acceptabelt.

6. Åtgärder då mobbning förekommer

- Om mobbning förekommer diskuterar personalen med alla berörda parter. Prata först med barnen och hör deras version av saken, ta sedan kontakt med barnens föräldrar.
- Diskutera om fallet med daghemsföreståndaren före föräldrarna kontaktas. Daghemsföreståndare deltar också vid behov i diskussionen med föräldrarna.
- Personalen dokumenterar händelser och fallen noggrant. Dokumentationen består av en fri berättelse, vad som hänt och var, vilket datum, vem som kontaktades och hur fallet följs upp. Den person som dokumenterat fallet skriver under dokumentet.

7. Utvärdering av enhetens antimobbningsplan

Varje enhets antimobbningsplan utvärderas varje höst och dessutom vid behov.

Källor:

Finlands grundlag 731/1999. Helsingfors. 11.6.1999.

Förenta Nationerna (FN). 20.11.1989. Konventionen om barnens rättigheter.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2016. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Hamarus, P. 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä: yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2006.

Höistad, G. 2005. Mobbning och människovärde. Om förtryck, utanförskap och vad vi kan göra. 3 reviderade upplagan. Solna: Ekelunds.

Olweus, D. 1973. Hackkycklingar och översittare. Forskning om skolmobbning. Göteborg: Almqvist & Wiksell.

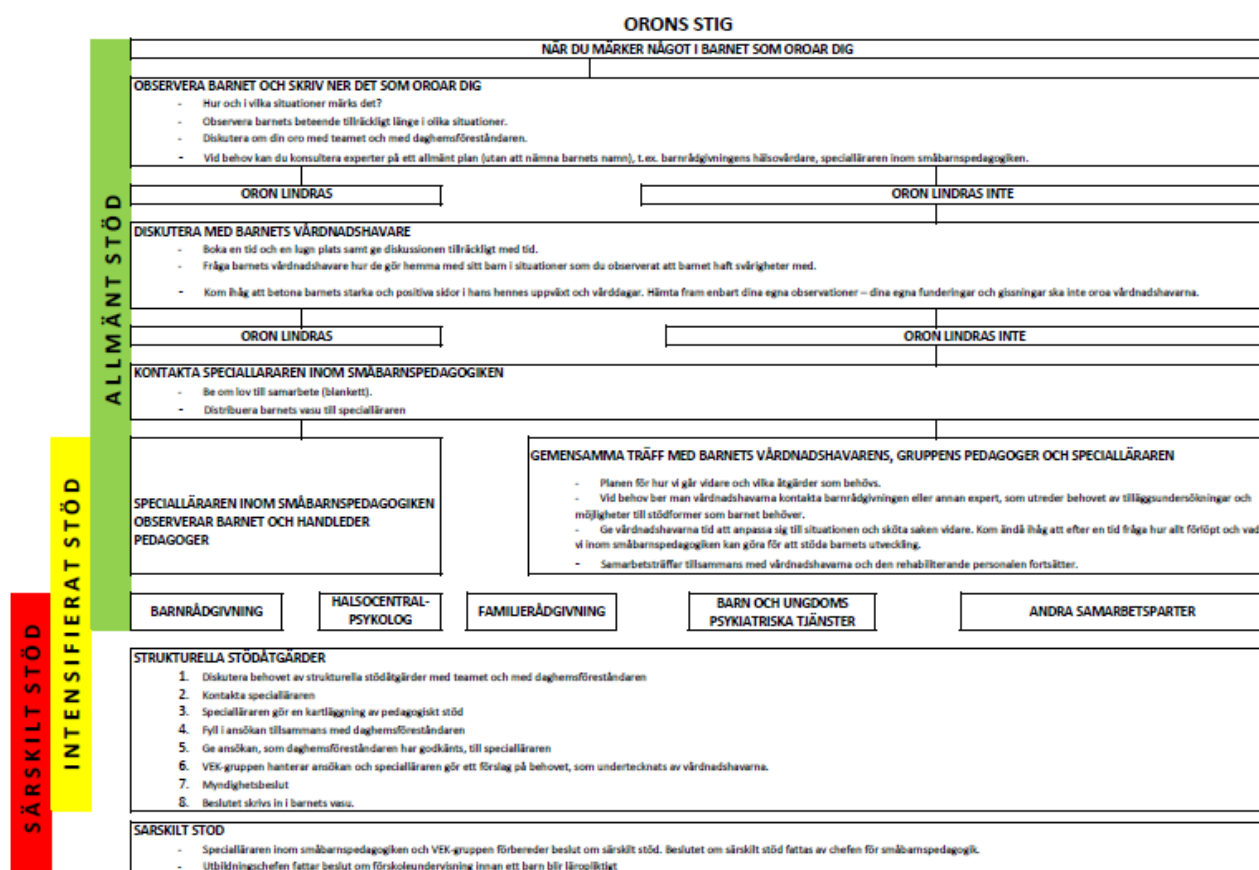
Pepler, D., Craig, W., & Connolly, J. 1997. Bullying and Victimization: The Problems and Solutions for School-aged Children. Fact Sheet Prepared for the National Crime Prevention Council of Canada

Perren, S. 2000. Kindergarten children involved in bullying: social behavior, peer relationships, and social status. Doctoral dissertation, Department of Psychology, University of Berne.

Salmivalli, C. 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen: kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Stoor-Grenner M. & Kirves, L. 2010. Mobbar även små barn? Helsingfors: Folkhälsan och Mannerheims Barnskyddsförbund.

BILAGA 5 ORONS STIG

SÄRSKILT STÖD

INTENSIFIERAT STÖD